

KAIP *dizainu*
PAREMTAS
MĄSTYMAS

gali padėti migrantų ir pabėgėlių integracijai

Šis leidinys buvo parengtas įgyvendinant Europos Komisijos finansuojamą projektą pavadinimu: Kaip dizainu paremtas mąstymas gali padėti migrantų ir pabėgėlių integracijai.

Projekto nr.: 2018-2-PL01-KA205-051544

Medžiaga dalijamasi pagal „Creative Commons Attribution Non-Commercial 4.0“ licenciją.

Priskyrimas. Licencijuotą darbą galima kopijuoti, platinti, rodyti, atlikti ir pritaikyti su sąlyga, kad bus nurodytas licencijuotos medžiagos kūrėjas.

Nekomercinis. Licencijuotą medžiagą galima kopijuoti, platinti, rodyti, vykdyti ir pritaikyti tik nekomerciniais tikslais.

Erasmus+

Leidiny finansuojamas Europos Komisijos pagal „Erasmus+“ programą

Šis leidinys buvo parengtas finansiškai remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, o Komisija arba „Erasmus +“ programos nacionalinė agentūra negali būti laikoma atsakinga už bet kokį joje esančios informacijos naudojimą.

NEMOKAMA KOPIJA

ISBN 978-83-954974-2-1

100 kopijų leidimas

Katovicas, 2019 m.

KAIP *dizainu* PAREMTAS MĄSTYMAS

gali padėti migrantų ir pabėgėlių integracijai

Autoriai:

Graceland:

Dominika Janik-Hornik, Renata Lipozak

VŠĮ „Eduplus“:

Roman Šarpanov

Vigo Universitetas, Dizainu paremtas mąstymas Inovacijos ir Tyrimų Komanda (DESIRE):

Manuelis José Fernández Iglesiasas, Iñigo Cuiñas , Manuelis Caeiro Rodríguez, Enrique Costa Montenegro, Perfecto Mariño Espiñeira, Francisco Javier Díaz Otero, María del Pino Díaz Pereira, Itz'ar Goicoechea Castaño

Vertimas:

Aistė Andriuškevičiūtė

Viršelio dizainas, spausdinimas ir paruošimas:

Karolina Brzuszek

Turinys

01

p. 7
ĮVADAS

02

p. 9
MIGRACIJA: DUOMENYS

03

p. 17
TRUMPAI APIE DIZAINU PAREMTĄ MAŠTYMĄ

04

p. 23
ATVEJO TYRIMAI

05

p. 43
IŠVADA

06

p. 45
ĮKVĖPIMO ŠALTINIAI IR NAUDINGOS NUORODOS

ĮVADAS

Šis leidinys buvo parengtas įgyvendinant projektą tuo pačiu pavadinimu: Kaip dizainu paremtas mąstymas gali padėti migrantų ir pabėgėlių integracijai. Projekto idėja kilo iš poreikio rasti naujų švietimo priemonių ir darbo su jaunimu metodų bei iš poreikio sustiprinti dviejų nevyriausybinų organizacijų iš Lenkijos ir Lietuvos: „Graceland“ fondo ir VšĮ „Eduplus“ veiklos potencialą ir veiksmingumą.

Dizainu paremtas mąstymas, kaip sprendimų, pagrįstų vartotojų poreikių analize, kūrimo būdas, ypač atsižvelgiant į mūsų organizacijų įstatuose numatytas veiklas ir misijos formuluotes, pasirodė esąs ypatingai įdomus, atsižvelgiant į tai, kad mūsų darbas skirtas padėti imigrantams, pagerinant jų gyvenimo kokybę įskaitant integraciją į savo vietos bendruomenę. Mes pakvietėme Vigo universitetą atlikti eksperto vaidmenį mūsų projekte, dėl gausybės jų veiklų ir leidinių, dizainu paremto mąstymo srityje.

Projektas buvo nukreiptas tiesiai į partnerių organizacijų narius. Tačiau, užduotys įtraukė ir kitas tikslines grupes: jaunimą, migrantus, akademikus, kitas organizacijas, sprendžiančias migrantų problemas, vietos valdžios padalinius, švietimo įstaigas ir vietos bendruomenes.

Projekas buvo organizuojamas:

- Ispanijoje: intensyvūs dizainu paremto mąstymo mokymo kursai, kuriuos vedė Vigo universiteto ekspertai,

- Lenkijoje ir Lietuvoje: seminarai jauniems žmonėms, siekiant pasiūlyti sprendimus kai kurioms vietinėms problemoms, susijusioms su migrantų ir pabėgėlių integracija į vietos bendruomenes, išspręsti, pasitelkiant dizainu paremtą mąstymo metodą; seminaro metu sukurti sprendimai buvo išbandyti su tikslinėmis imigrantų ir pabėgėlių grupėmis;
- Visose šalyse: 4 sklaidos renginiai, kuriuose dalyvavo daugiau nei 100 vietos ir užsienio dalyvių.

Šis projektas taip pat leido mums „Graceland“ fonde ir „Eduplus“ įkurti mini laboratorijas su medžiagomis ir įrankiais, reikalingais seminarams praveisti, naudojant dizainu paremtą mąstymo metodą.

Leidini, parengtą pagal šį projektą, „Kaip dizainu paremtas mąstymas gali padėti migrantams ir pabėgėliams“, gali naudoti mokytojai ir instruktoriai kaip efektyvaus dizainu paremtu mąstymo

metodo taikymo praktikoje pavyzdį, taip pat asmenys ir institucijos, kurie dirba su imigrantais ir ieško naujų darbo metodų.

Projektas labai padėjo suaktyvinti nevyriausybinių organizacijų, vietos valdžios ir švietimo institucijų bendradarbiavimą. Be to, Vigo universitetui tai buvo reikšmingas įvykis, įgyvendinant „trečiąją misiją“, bendradarbiaujant su trečiuoju sektoriumi.

Projektas ne tik suteikė institucijoms partnerėms galimybę išplėsti galimybes, žinomumą ir tarptautinį pripažinimą, bet ir palengvino paramos tinklo plėtrą tarp organizacijų, kurios siekia migrantų ir pabėgėlių integracijos.

Projektas buvo pradėtas 2018 m. gruodžio mėn. ir užbaigtas 2019 m. lapkritį. Nepaisant trumpo laikotarpio, mes tikime, kad jis padarė nemažą įtaką, siekiant Europos socialinės integracijos politikoje nustatytų tikslų. Tikimės, kad šis leidinys ne tik skatins, dizainu paremto mąstymo naudojimą, kaip naujovišką mokymo metodą, bet taip pat palaikys imigrantų integracijos procesus vietos bendruomenėse.

MIGRACIJA: DUOMENYS

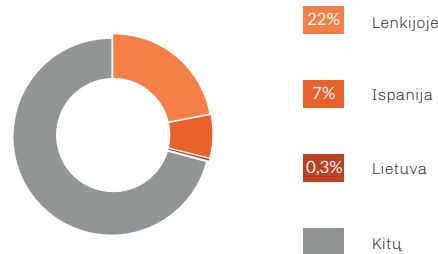
MIGRANTAI EUROPOS SAJUNGOJE

Pastaraisiais metais migracija buvo vienas iš pagrindinių veiksnių keičiant Europos Sąjungos šalių gyventojų struktūrą: žmonių judėjimas tarp ES šalių, taip pat migracija į ir iš trečiųjų šalių. Anot Eurostat¹ duomenų, 2017 m. iš viso 4,6 mln. žmonių imigravo į vieną iš Europos Sąjungos valstybių narių. Duomenys apima tiek ES vidaus srautus iš vienos valstybės narės į kitą (2,1 mln. žmonių), tiek imigrantų srautus iš trečiųjų šalių (2,5 mln. žmonių). Verta paminėti, kad maždaug 1/5 visų judėjimų (0,9 mln. žmonių) vykdo žmonės, kurie migruoja į ES šalį, kurios piliečiai jie yra, pavyzdžiui, grįžtantys piliečiai ar užsienyje gimę piliečiai.

Didžioji dalis gyventojų srautų tarp Europos Sąjungos šalių yra susiję su atliekamu darbu. Laisvas darbuotojų judėjimas yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungos sutarties veikimo taisyklių. Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai turi teisę įsidarbinti neprašydami darbo leidimo ir jiems taikomos tos pačios taisyklės kaip ir tos pačios šalies piliečiams. Tas pats pasakytina apie galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir visomis socialinėmis bei fiskalinėmis privilegijomis.

Yra apskaičiuota, kad 3,8% darbingo amžiaus (20–64 metų) ES piliečių gyvena ir dirba kitoje šalyje nei ta, kurios pilietybę jie turi. Rumunai yra patys

mobiliausi darbuotojai: penktadalis (19,7 proc.) darbingo amžiaus rumunų dirba užsienyje (kitoje ES šalyje). Be to, tarp užsienyje įsidarbinančių piliečių yra lietuviai (15 proc.), kroatai (14 proc.), portugalai (13,9 proc.), latviai (12,9 proc.) ir bulgarai (12,9 proc.) Taip pat dalis yra Lenkijoje (7,8 proc.) ir 1,6% Ispanijoje.

Paveikslas: Pirmųjų leidimų gyventi ES šalyse skaičius 2017 m
Šaltinis: Parengta autorių remiantis Eurostat duomenimis

2017 m. Europos Sąjungos šalyse buvo išduota 3,1 mln. pirmųjų leidimų gyventi, daugiau nei penktadalis iš jų – Lenkijoje (683 000, t.y. 22 proc.). Lenkijos rodikliai taip pat yra vieni aukščiausių, palyginti su gyventojų skaičiumi (18 leidimų 1000 gyventojų), aukštesni rodikliai yra tik mažose šalyse: Maltoje (23 leidimai 1000 gyventojų) ir Kipre (22 leidimai 1000 gyventojų). Taip pat daug leidimų išdavė: Vokietija (535 000; 17%), JK (517 000; 16%), Prancūzija (250 000; 8%), Ispanija (231 000; 7%), Italija (187 000; 7%) ir Švedija (130 000; 4%); tačiau šiose šalyse išduotų leidimų gyventi skaičius yra neabejotinai

¹ https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=igr_imm1ctz&lang=en

mažesnis, palyginti su gyventojų skaičiumi. Lietuva 2017 m. išdavė 10 207 (0,3 proc.) leidimus, tai yra 3,6 – 1000 gyventojų.

Leidimai gyventi daugiausia buvo išduodami dėl darbo (32 proc. visų išduotų leidimų), šeimos susijungimo (26 proc.) ar švietimo (17 proc.). Kitos priežastys, įskaitant tarptautinį prieglobstį, sudaro 24% visų leidimų.

Daugiausia leidimų gyventi, išduotų visose Europos Sąjungos šalyse, įdarbinimo tikslais išduota Lenkijoje : 597 000, tai sudaro 87% visų šioje šalyje išduotų leidimų ir 59% visų leidimų, išduotų gyventi darbo tikslais. Didelė darbo leidimų dalis, palyginti su kitų priežasčių išduodamais leidimais, taip pat nustatyta

Lietuvoje (74 proc.), Kroatijoje (72 proc.) Ir Slovėnijoje (62 proc.). Kita vertus, Ispanija, kaip Italija ir Belgija, išduoda leidimus gyventi daugiausia dėl šeimos priežasčių (Ispanija 54 proc., Italija 60 proc., Belgija 51 proc. visų išduotų leidimų). Šalys, kurios pritraukia daugiausiai studentų, yra Airija ir Jungtinė Karalystė (atitinkamai 58% ir 35% leidimų, išduotų švietimo tikslams). Daugiausia leidimų „dėl kitų priežasčių“ išdavė Austrija, Vokietija, Bulgarija ir Nyderlandai, tuo tarpu reikėtų pabrėžti, kad Vokietija yra šalis, kuriai suteikiama didžiausia dalis pabėgėlių statuso, papildomos apsaugos ar leidimų pasilikti dėl humanitarinių priežasčių (250 000 iš išduotų leidimų, t.y. 36% visų ES išduotų leidimų gyventi).

Pusė visų 2017 m. Europos Sąjungoje išduotų leidimų gyventi buvo išduoti 7 šalių piliečiams: Ukrainai (įskaitant 88 proc. Lenkijoje), Sirijai (įskaitant trečdalį Vokietijos), Kinijai, Indijai ir

JAV (iš jų atitinkamai 49%, 44% ir 51% Jungtinėje Karalystėje), Maroke (41% Ispanijoje) ir Afganistane (61% Vokietijoje).

Žemiau pateikti duomenys rodo trečiųjų šalių piliečiams išduotų leidimų gyventi skaičius, norintiems apsigyventi projekto partnerių šalyse:

- Europos Sąjunga: išduoti 3 136 141 leidimai, iš jų 661 874 (21,1%) Ukrainos piliečiams, 223 170 (7,1%) Sirijos piliečiams, 193 002 (5,2%) Kinijos piliečiams.
- Lenkija: išduoti 683 228 leidimai, iš jų 585 439 (85,7%) Ukrainos piliečiams, 42 756 (6,3%) Baltarusijos piliečiams, 7 803 (1,1%) Moldovos piliečiams.
- Ispanija: išduoti 231 153 leidimai, iš jų 44 644 (19,3 proc.) Maroko piliečiams, 14 658 (6,3 proc.) Kolumbijos piliečiams, 14 185 (6,1 proc.) Kinijos piliečiams.
- Lietuva: išduoti 10 207 leidimai, iš jų 4 725 (46,3%) Ukrainos piliečiams, 2 874 (28,2%) Baltarusijos piliečiams, 720 (7,1%) Rusijos piliečiams.

Aukščiau pateikti duomenys nurodo tik naujus (pirmuosius) leidimus gyventi, išduotus 2017 m. Tačiau tokia pat įdomi yra ir visų Europos Sąjungos užsieniečių, įskaitant Lenkiją, Lietuvą ir Ispaniją, statistika. Nors analizuojant juos, reikia nepamiršti, kad dauguma imigrantų, ypač iš trečiųjų šalių, kreipiasi pilietybės jų gyvenamojoje valstybėje, kai tik jie turi teisę tai daryti. Pavyzdžiui, Lenkijos pilietybės gavimo taisyklės yra gana liberalios, todėl kasmet 4–4,5 tūkst. užsieniečių gauna Lenkijos pilietybę. Visoje Europos Sąjungoje 2017 m. 825 000 imigrantų buvo suteikta ES šalies pilietybė.

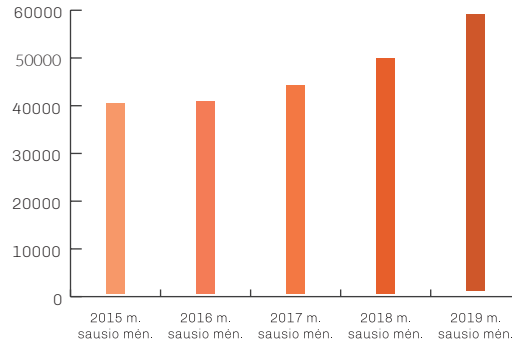
Šiuo metu užsieniečių, gyvenančių Europos Sąjungoje, bet neturinčių jokios ES šalies pilietybės, skaičius siekia 22,3 mln. (2018 m. sausio 1 d. duomenimis), t.y. 4,4% visų Europos Sąjungos gyventojų. Be to 17,6 mln. ES piliečių gyvena ne savo gimtose šalyse. Daugiausia užsieniečių (75 proc.) gyvena šiose penkiose Europos Sąjungos valstybėse narėse: Vokietijoje (9,7 mln.), Jungtinėje Karalystėje (6,3 mln.), Italijoje (5,1 mln.), Prancūzijoje (4,7 mln.) ir Ispanijoje (4,6 mln.). 2018 m. Lenkijoje apsistojo tik 245 081 užsienietis (įskaitant 30 098 kitų ES šalių piliečius ir 208 574 trečiųjų šalių piliečių), tai sudaro 0,6% viso gyventojų skaičiaus. Tai yra mažiausias užsieniečių procentas, palyginti su šalies populiacija tarp kitų Europos Sąjungos šalių, panašiai kaip Bulgarijoje. Lietuva yra vienintelė šalis, kurioje užsieniečių proporcija, palyginti su visos šalies gyventojų skaičiumi, yra mažesnė nei 1% (0,9%). Ispanijoje proporcija yra 9,9%

UŽSIENIEČIAI LIETUVOJE

Kaip ir kitose Europos šalyse, užsieniečių skaičius Lietuvoje nuolat auga. Remiantis Lietuvos Respublikos Migracijos Departamento statistika, 2019 m. pradžioje Lietuvoje gyvenančių užsieniečių, turinčių leidimą gyventi, buvo apie 58 000. Beje, šis skaičius yra rekordinis nuo pat Lietuvos Valstybės atkūrimo dienos. Žemiau pateiktoje diagramoje parodyta, kad per 5 metus užsieniečių skaičius Lietuvoje padidėjo 31%.

Didžioji dalis imigrantų yra ne ES piliečiai: 29% ukrainiečių, 21% rusų, 21% baltarusių. ES piliečiai ir jų šeimų nariai sudaro apie 11% užsieniečių gyvenančių Lietuvoje (dauguma jų atvyksta iš Latvijos, Rumunijos, Lenkijos, Vokietijos, Italijos). Remiantis statistika, nemažai imigrantų yra

sugrįžtantys lietuviai. 2017 m. beveik pusė (48 proc.) sugrįžusių į šalį migrantų buvo iš Jungtinės Karalystės. Nemaža dalis (apie 24 proc.) lietuvių taip pat sugrįžo iš Norvegijos, Airijos ir Vokietijos.

Iliustracija: 2015–2019 m. Lietuvoje gyvenantys užsieniečiai
Šaltinis: Parengta autorių, remiantis Lietuvos Respublikos migracijos departamento duomenimis

Migracija nėra naujas reiškinys Lietuvoje, ir ji neprasidėjo tik su XXI amžiaus socialiniu išsivystymu. 1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjunga įsiveržė į Lietuvą ir 1941 m. birželio 14 d. pradėjo masinius Lietuvos gyventojų trėmimus į atokius Sovietų Sąjungos rajonus. Nepriklausoma Lietuvos valstybė buvo atkurta 1990 m. kovo 11 d. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, tarprespublikinė imigracija iš Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos ir kitų posovietinių šalių į Lietuvą tapo tarptautine. Nuo 1990 m. iki 2000 m. imigrantų skaičius šiek tiek padidėjo.

Priežastys, kodėl žmonės gali norėti persikelti į Lietuvą, gali būti – prieinamos paslaugos, gera medicininė priežiūra, aukštesnis užimtumo lygis, politinis stabilumas, taip pat mažesnė natūralių pavojų rizika. Šios priežastys gali būti ekonominės, socialinės, politinės ar aplinkos. Dauguma žmonių

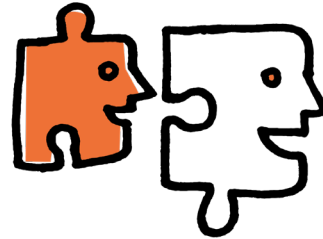
į Lietuvą migruoja dėl ekonominių priežasčių; Lietuva pritraukė daug naujų ekonominių imigrantų iš skurdesnių ir karo nuniokotų šalių, kurie ieško darbo ir tikisi pagerinti savo gyvenimo lygį.

Daugelis užsienyje gimusių darbuotojų išvyko į Lietuvą ketindami užtikrinti geresnę ir saugesnę ateitį. Anot Lietuvos migracijos departamento, 2018 m. Lietuvoje gyvenančių ukrainiečių skaičius išaugo beveik iki 42 proc., ir tapo didžiausia užsienio bendruomene šalyje. Ukrainos politinė ir ekonominė krizė yra geriausias paaiškinimas, kodėl taip sparčiai išaugo Ukrainos bendruomenių skaičius Lietuvoje. Pasak ekspertų, ukrainiečių atvykimą galėjo paskatinti galimybė be vizų keliauti į Šengeno erdvę. Be to, ES direktyva dėl komandiruotų darbuotojų leidžia trečiųjų šalių įmonėms, atitinkančioms tam tikrus reikalavimus, komandiruoti savo darbuotojus dirbti į ES. Todėl imigrantai iš Ukrainos atvyksta į Lietuvą siekdami šiek tiek užsidirbti ir geriau įsitvirtinti sugrįžus į tėvynę.

Lietuvių reakcija į migracijos situaciją ne visada buvo teigiama. Pavyzdžiui, lietuviai baiminasi, kad imigrantai užims vietinių gyventojų darbo vietas. Be to, teigiama, kad dėl migracijos padidėja nusikalstamumas ir prisidedama prie narkotikų subkultūrų, smurtinių nusikaltimų ir korupcijos atsiradimo. Vietiniai gyventojai taip pat baiminasi, kad imigrantai gali supažindinti su savo gyvenimo būdu, kuris gali sukelti iššūkį, pakenkti ar užvaldyti esamus gyvenimo būdus arba turėti neigiamos įtakos šalies istoriniam paveldui ir piliečių pasitikėjimui vienas kitu.

Imigrantai, atvykę į Lietuvą, susiduria su daugybe iššūkių. Pirmiausia, jie patiria didelį emocinį, psichologinį ir fizinį stresą. Įsiliejimas į naują kul-

tūrą beveik visada tapatinamas su to, kas buvo pažįstama, nebuvimu, todėl reikia iš naujo mokytis įvairių kasdienio gyvenimo įpročių, pradedant maisto pasirinkimu ir baigiant transportavimo būdais. Taigi, turi būti formuojami nauji įpročiai. Kultūrinių normų ir vertybių skirtumai gali sukelti gilesnių problemų, tokių kaip prieštaringas požiūris į lytį, religinę įvairovę, etninę priklausomybę ir seksualumas. Dėl to užsienyje gimę žmonės, persikėlę į Lietuvą gali jaustis pasimetę, susvetimėję ir blogai orientuotis.

Be to, imigrantai yra labiau linkę dirbti rizikingus darbus, esant blogoms darbo sąlygoms. Priežastys gali būti teisinio statuso stoka, skirtingas suvokimas ar žinios apie pavojus darbe, žemas išsilavinimo lygiai.

Kita vertus, užsieniečiai atvyksta į Lietuvą iš įvairių pasaulio vietų ir vietos bendruomenėms atneša naujų perspektyvų, naujovių, idėjų ir patirčių. Be to, imigrantai dažniausiai persikelia į Lietuvą ieškodami darbo galimybių. Tai reiškia, kad užsienio darbuotojai prisideda prie stipresnės ekonomikos kūrimo Lietuvoje.

Lietuvos vyriausybė susiduria su iššūkiu sukuriant naujas ir novatoriškas strategijas, kurios paremtų imigrantus ir padėtų jiems įsikurti kitokiame gyvenime. Turi būti suorganizuotos sveikatos priežiūros paslaugos, migrantų integracija į darbo rinką, švietimą ir gyvenimo sąlygas. Valsitybė ir jos administracija taip pat turėtų siūlyti asmeninių finansų konsultacijas tokiose srityse kaip biudžetas, banko sąskaitos bei debeto ir kreditinės kortelės naudojimu. Labai svarbu, kad vyriausybė užtikrintų, kad atvykstančios šeimos liktų kartu ir pasiūlytų jiems paramą ieškant nuolatinio būsto.

UŽSIENIEČIAI LENKIJoje

Lenkijoje dominuoja migrantų antplūdis iš Ukrainos piliečių. Didžioji dauguma Ukrainos piliečių, atvykstančių į Lenkiją, prašo leidimo gyventi, leidžiančio jiems įsidarbinti. Tačiau ankstesniame skyriuje pateikti statistiniai duomenys yra susiję tik su asmenimis, kurie turi leidimą laikinai gyventi (iki 3 metų), leidimą nuolat gyventi ar ilgalaikio gyventojų ES leidimą gyventi ir neatsižvelgia į žmones, kurie gyvena Lenkijoje laikinai turėdami vizą arba pagal bevizį režimą.

Dažniausiai tai sezoniniai darbuotojai, kurių skaičius siekia apie 1 milijoną. Didžioji dalis imigrantų Lenkijoje turi laikinus leidimus gyventi šalyje, bet tai nebūtinai reiškia, kad jie ketina pasilikti Lenkijoje. Apklausa, atlikta 2019 m. balandžio ir gegužės mėn. EWL SA (Lenkijos užsieniečių įdarbinimo agentūros) ir Varšuvos Rytų Europos studijų universiteto² parodė, kad net 45% respondentų (migrantai darbuotojai iš Ukrainos) artimiausiu

metu ketina išvykti į kitą Europos Sąjungos šalį. Daugelis jų nurodo, kad jų kelionės tikslas yra Vokietija, kuri planuoja nuo 2020 m. atverti savo darbo rinką ne ES darbuotojams. Populiarios yra ir kitos ES šalys: Čekija, Švedija, Nyderlandai ir taip pat Norvegija. Nors Lenkija yra labai patraukli tarp Ukrainos migrantų, ypač dėl kultūros ir kalbos panašumo, daug jų skundžiasi darbdavių nesąžiningumu, sunkiomis darbo sąlygomis, nepakankamu darbo stabilumui ir nacionalinės kilmės diskriminacija, taigi dėl šių priežasčių ketina migruoti toliau į kitą šalį. Ši informacija buvo gauta pokalbių metu, kuriuos atlikome (taip pat su kitų šalių piliečiais) projekto seminarų tikslams. Tuo pat metu Europos Komisija atliko Eurobarometro³ apklausą, kuri rodo, kad beveik daugiau kaip pusė lenkų žmonių imigraciją Lenkijai supranta labiau kaip problemą (37% atsakymų) nei galimybę (19%).

Užsieniečių, turinčių galiojančius dokumentus, leidžiančius jiems likti Lenkijoje, pasiskirstymas yra toks: Ukrainos piliečiai sudaro beveik pusę (48 proc.), o šiek tiek daugiau nei ketvirtadalį sudaro 9 Europos ir Azijos piliečių šalys: Vokietija (6%), Baltarusija (5%), Vietnamas ir Rusija (po 3% kiekviena), ir Kinija, Indija, Italija, Prancūzija ir Didžioji Britanija (po 2% kiekviena). Likusį ketvirtadalį sudaro kitų šalių piliečiai.

PABĖGĖLIAI

Nors migrantų ir pabėgėlių temos yra paplitusios žiniasklaidoje, daug žmonių painioja šiuos du terminus ir juos naudoja pakaitomis. Pagal 1951 m. Ženevos konvencijos apibrėžimą, pabėgėlis yra žmogus, kuris bijodamas dėl savo gyvybės, yra

2 „Pracownik z Ukrainy – między Polską a Niemcami“ (“Workers from Ukraine: between Poland and Germany” report) <https://www.ewlhr.eu/wp-content/uploads/2019/06/EWL-RAPORT-2019-FINAL-WWW-LIGHT.pdf>

3 Source: Eurobarometer 469 Integration of immigrants in the European Union, 2017

priverstas arba nori palikti savo gimtąją šalį. Dažniausiai paplitusios aplinkybės yra persekiojimas dėl rasės, religijos ar politinių pažiūrų. Daugybė pabėgėlių palieka savo šalis, kad išvengtų pilietinių karų ar kitų karinių konfliktų.

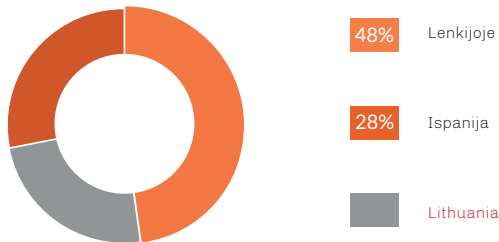

Diagrama: Užsieniečiai Lenkijoje 2019 m
Šaltinis: Parengta autorių, remiantis Lenkijos užsieniečių biuro duomenimis

Pabėgėlių tema Lenkijoje ir Lietuvoje pradėta nagrinėti 2015 m., kai kilo vadinamoji „migracijos krizė“ ir Europos Komisija paskelbė sprendimą, kuriame siūloma schema kaip 120 000 pabėgėlių iš Graikijos ir Italijos perkelti į likusias Europos Sąjungos valstybes nares. Lenkija, kartu su Čekija ir Vengrija, buvo viena iš šalių, kurios atsakė įgyvendinti schemą, nurodydamos saugumo priežastis. Europos Komisija šioms trimis šalims Europos Teisingumo Teisme Liuksemburge išskėlė bylą; tačiau reikia pažymėti, kad kitos Europos Sąjungos valstybės narės taip pat neviseškai įgyvendino savo pabėgėlių kvotas, tad Tarybos sprendimas 2017 m. nustojo galioti. Lenkiją ir kitas Višegrado grupės šalis parėmė Austrija ir Italija, o tai galiausiai paskatino pakeisti Europos

Sąjungos priverstinio pabėgėlių perkėlimo politiką. Pagal prieš tai minėtą sprendimą, Lenkija turėjo priimti 5082 pabėgėlius, Lietuva – 419, o Ispanija – 8113.

Nuo 2019 m. sausio 1 d. Lenkijoje yra 1357 asmenys, turintys pabėgėlio statusą, 1993 asmenys, kuriems buvo suteikta papildoma apsauga, 282 asmenys, turintys leidimus toleruojamam apsišiojimui, 1978 asmenys, turintys leidimą pasilikti dėl humanitarinių priežasčių, ir 1 asmuo, kuriam suteiktas prieglobstis.⁴ Tačiau dauguma tarptautinės apsaugos prašymų yra nepriimami arba atmetami. 2018 m. buvo patenkinta mažiau nei 10% visų paraiškų. Lietuvoje sėkmingų paraiškų dalis viršija 50%. Nepaisant to, reikia pažymėti, kad nei Lenkija, nei Lietuva nėra šalys, kuriose pabėgėliai norėtų įsikurti ilgam laikui. 2017 m. Lietuva priėmė 486 pabėgėlius, iš kurių 83 proc. emigravo iškart po to, kai jiems buvo suteiktas pabėgėlių statusas⁵.

SANTRAUKA

Šiame skyriuje pateikiama tik tam tikra atrinkta informacija apie migrantus ir pabėgėlius Europos Sąjungoje, ypatingą dėmesį skiriant projekto

4 2016-2018 BIULETYN Office for Foreigners statistics
5 source: infomigrants.net

partnerėms, t. y. Lenkijai ir Lietuvai bei, palyginimui, Ispanijai. Neketinome pateikti tikslių duomenų apie migraciją, nes juos galima rasti Eurostato svetainėje ir valstybių statistikoje. Mūsų tikslas buvo atkreipti dėmesį į svarbiausias tendencijas ir iššūkius, susijusius su padidėjusiu žmonių judėjimu šalyse, kurios šioje srityje turi mažai patirties.

Tai, kad Lenkija iš visų ES šalių 2017 m. išdavė daugiausiai leidimų gyventi (22 %), tuo tarpu kai gyventojų struktūroje yra labai maža dalis užsieniečių (0,6 %.), kyla klausimas, ar galiojantys teisės aktai, administracinės struktūros ir plačioji visuomenė yra pakankamai pasirengusios priimti imigrantus. To paties masto problema ir Lietuvoje (0,9% gyventojų).

Visa informacija, ataskaitos ir statistika išdėstytos aukščiau, taip pat „Graceland“ fondo ir „Eduplus“ patirtis rodo, kad Lenkija ir Lietuva vis dar yra kelio pradžioje, kai kalbama apie paslaugas užsieniečiams ir integracijos veiklas. Todėl sekame labiau patyrusiomis institucijomis ir valstybėmis, turinčiomis gerosios patirties pavyzdžių. Ispanija buvo pasirinkta ne tik todėl Vigo universitete dirbančių su dizainu paremto mąstymo ekspertų, bet ir todėl, kad Ispanija yra šalis, kurios gyventojai iš visų Europos Sąjungos šalių migrantus ir pabėgėlius vertina teigiamai⁶.

6 Source: Eurobarometer 469 Integration of immigrants in the European Union

TRUMPAI APIE DIZAINU PAREMTĄ MĄSTYMĄ

Pasaulis pilnas problemų, kurias reikia imti ir išspręsti. Inovacijos vaidina pagrindinį vaidmenį šių dienų visuomenėje, tačiau atrodo, kad to nepakanka norint sukurti geresnį pasaulį. Naujoviški mūsų problemų sprendimai taip pat turėtų būti tvarūs ir priimti dabartinių žmonių, kuriems svarbu, taip pat technologiškai ir ekonomiškai išsprendžiami.

Dizainu paremtas mąstymas yra laikomas viena iš geriausių metodikų sukurti novatoriškus sprendimus bet kokiai problemai, tuo pačiu metu, atitinkantis šiuolaikinių visuomenių papildomus reikalavimus. Ji buvo sukurta siekiant paskatinti žmones apmąstyti problemas, ieškoti alternatyvų ir kurti sprendimus, kurių anksčiau nebuvo. Be to, daug dėmesio skiriama dabartinių žmonių poreikiams, palengvinant jų aplinkos ir kultūros supratimą. Pasaulio problemos yra paprastesnės ir lengviau išsprendžiamos, naudojantis šiuo dizainu paremtu mąstymu.

Dizainu paremtas mąstymas yra ne tik metodinė priemonė, naudojama švietime ar tam tikroje srityje. Tai metodika, kurią taiko pirmaujančios kompanijos, tokios kaip „Apple“, „Virgin“ ar „Toyota“, kurios parodė jo tinkamumą efektyviai ir sėkmingai skatinti inovacijas organizacijose. Tai yra metodika, kuria siekiama skatinti ir plėtoti inovacijas, orientuotas į žmones, siūlant priemonių rinkinį, kad būtų galima nustatyti tikrus iššūkius ir problemas. Galų gale, po proceso, kuriame bus taikoma empatija, problemos apibrėžimas, idė-

jinės technikos, greitas prototipų sudarymas ir bandymas, pritaikymas realioje aplinkoje, tiems iššūkiams ir problemoms, bus sugalvoti sprendimai, pateikiant novatoriškus pasiūlymus. Trumpai tariant, dizainu paremtas mąstymas yra požiūris, kuris remiasi dizaino profesionalų jausmingumu ir jų problemų sprendimo būdais, patenkinančiais realių žmonių poreikius tvariu, technologiškai įmanomu ir ekonomiškai perspektyviu būdu.

Dizainu paremtas mąstymas suteikia sisteminiu būdu pritaikomas priemones, vartotojo stebėjimų ir supratimo procesą (empatiją), kuris padeda nustatyti problemą. Vėliau yra skatinama sukurti kuo daugiau idėjų, siekiant sukurti prototipus, pagrįstus tinkamiausiomis sukurtomis idėjomis. Galiausiai prototipai yra išbandomi su realiais vartotojais, kad būtų galima pastebėti, kaip jie sąveikauja, ar jie naudoja sprendimą taip, kaip sumanė dizaineris, ar yra kitų nenumatytų panaudojimų. Šis etapas yra naudingas kuriant sprendimą, kurį būtų galima veiksmingai pasiūlyti galutiniams vartotojams. Artimiausios ateities specialistai turi sugebėti peržengti savo technines žinias, kad suprastų žmones, kurie naudos jų sprendimus, kad šie sprendimai būtų pritaikyti vartotojams, o ne atvirkščiai.

Šis metodologinis požiūris iš pradžių buvo taikomas dizaine, o iš ten jis buvo pritaikytas inžinerijos ir valdymo srityse. Tačiau dizainu paremtas mąstymas vaidina vis svarbesnį vaidmenį visuose socialinių mokslų srityse lygiuose, nes tai gali

žymiai pagerinti žmonių gebėjimus spręsti problemas ir skatinti bendradarbiavimą ir komandinį darbą. Jis kilęs iš dizaino, tačiau pakaitomis, taip pat gali būti naudojamas kuriant bendravimo erdves ir socialinę aplinką. Naudojantis dizainu paremtą mąstymą šias erdves galima pritaikyti visuomenės reikalavimams, nuolatinėje raidoje, kur inovacijos ir į žmogų sutelktas dėmesys vaidina esminį vaidmenį.

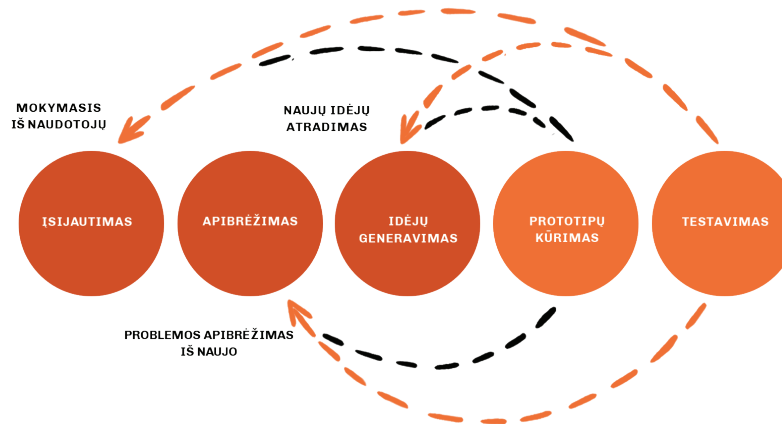
Be naudos paminėtos prieš tai, dizainu paremtas mąstymas taip pat gali padėti jaunimo darbuotojams ir kitiems socialiniams specialistams, kadangi jis siūlo novatoriškų būdų, kaip planuoti savo veiklą ir padeda integruoti technologinius pasiekimus savo darbe paprastesniu būdu.

Dizainu paremtas mąstymas yra paprastai suskirstytas į penkis etapus. Pirmaisiais dviem

etapais (įsijautimo ir apibrėžimo) siekiama visais aspektais suprasti problemą, kurią ketiname išspręsti, ir žmones, kurie turi šią problemą. Kitais dviem etapais (idėjos ir prototipo kūrimo) siekiama surasti tinkamiausią sprendimą problemai išspręsti iš daugybės galimų sprendimų. Galiausiai paskutinis etapas (bandymas) vadovaujasi galutinio sprendimo sudarymu.

Svarbu nepamiršti, kad kandidato sprendimo išbandymas nėra naujo sprendimo kūrimo proceso pabaiga; tai turėtų būti šio sprendimo rinkodara ir galutinis sprendimo pritaikymas. Ši paskutinė užduotis, nors ir labai svarbi, tačiau nėra tiesiogiai įtraukta į dizainu paremtą mąstymo metodiką.

Dizainu paremtas mąstymas nėra vienpusis kelias. Kaip pavaizduota paveikslėlyje, mums gali tekti

Iliustracija: Dizainu paremtas mąstymas
Šaltinis: Parengta autorių

peržiūrėti ankstesnius etapus, kad persvarstytume tai, kas buvo padaryta anksčiau. Šiuo atveju, apibrėždami, pateikdami idėjas, prototipus ir testuodami mes galime atrasti naujos informacijos, įgyti supratimą apie problemą arba nustatyti naujas idėjas alternatyvių sprendimų kūrimui. Tai negali būti vertinama kaip trūkumas, tačiau kaip kažkas pozityvaus, skatinančio mus visada būti atviriems naujoms patirtims ir informacijai, kuri gali padėti pasiekti geresnį sprendimą.

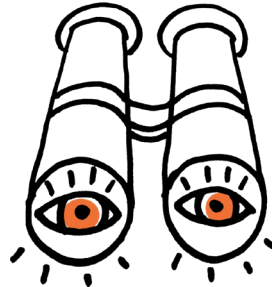
Dizainu paremto mąstymo etapai yra trumpai aprašyti kituose skyriuose.

ĮSIJAUTIMAS

Empatija yra fazė, kurioje stebime žmonių elgesį ir jų bendravimą aplinkoje, kurioje gyvena. Dizainu besiremiantys mąstytojai stebi ir tariasi su vartotojais; jie užduoda klausimus apie viską, kas turi tam tikrą ryšį su nagrinėjama tema (kodėl?, kada?). Šių žinių kaupimas padeda įsijausti į vartotoją ir „pasijusti jų kailyje“. Be to, konsultuojamasi su ekspertais ir naudojant visas mūsų turimas priemones (stebėjimą, bibliografines nuorodas, informaciją internete, apklausas ir t.t.) atliekami tyrimai.

Empatija dizainu paremtame mąstyme leidžia suprasti vartotojus kaip individus (tikrus ar menamus), o ne kaip bendrus modelius ar statistines kategorijas. Vartotojai tampa apčiuopiama jų silpnybių, problemų, lūkesčių ir patirčių esmė. Vartotojai nebėra modeliai, bet Andrew, Marge, Ada ar Leo yra realūs asmenys. Mūsų galutinis tikslas šiame etape yra gauti daug informacijos apie problemą, kurią ketiname išspręsti, ir apie tikrus žmones, kuriems ketiname pateikti novatoriškus sprendimus.

Pagrindinis šio etapo įrankis yra pokalbis. Gera empatijos strategija yra aktyvaus klausymosi praktika. Būti veidrodžiu nėra sunku, jūs turite pabandyti perfrazuoti tai, ką sako jūsų apklausiamas asmuo, kad parodytumėte savo įsitraukimą, ir kad jūs iš tikrųjų bandote įsivaizduoti jų mintis. Tikslas yra visiškai suprasti, kodėl kažkas elgiasi būtent taip.

Pasinėrimas į problemą šiame į vartotoją orientuotame kontekste reiškia naudojantis empatijos ir stebėjimo sugebėjimais užfiksuoti ir užrašyti visus skirtingus esamos problemos aspektus bei atrasti visus skirtingus požiūrio taškus. Kitaip tariant, pasinerdami į problemą įgysime kaip įmanoma daugiau žinių apie problemą iš visų ar visko, įsitraukusių ar susijusių su šia problema. Šis požiūris kardinaliai skiriasi nuo sprendimo sugalvojimo ar atsakymo suradimo internete.

APIBRĖŽIMAS

Apibrėžimo etapas yra labai svarbus, nes komandos nariai bando surasti ir apibrėžti tikruosius galutinio vartotojo poreikius per empatijos etape įgytas žinias. Ši etapą sudaro atradimų struktūrizavimas ir organizavimas iš empatijos fazės, tai

yra, kas yra svarbu, reikšminga, nereikšminga ir pan. Papildomos apklausos šiame etape padės padaryti tam tikrą tvarką mūsų užrašų, įrašų, įrodymų ir kt. rinkiniams. Be to, sintezė įkvepia ir apšviečia projekto iššūkį.

Tikslas yra sutelkti dėmesį į požiūrį (PoV), iš kurio galų gale atsiras novatoriška idėja, kuri padės išspręsti mūsų problemą. Per požiūrio tašką mes stengiamės atsakyti į tokius klausimus kaip Kas būtų, jei...? Arba Kaip mes galėtume...? Šis etapas bus užbaigtas, kai turėsime aiškų problemas, kurią spręsimė, apibrėžimą. Vis dėlto svarbu, kad požiūrio apibrėžimas būtų pakankamai atviras, kad būtų galima apsvarstyti įvairius sprendimus.

IDEALŲ KŪRIMAS

Kai sužinojome, kokia yra tikroji spręstina problema, ir išsiaiškinę mūsų galutinių vartotojų poreikius ir motyvaciją, dizainu besiremiantys mąstytojai bandė sukurti daugybę idėjų ir sąvokų, kad būtų patenkinti nustatyti poreikiai ir išsprendžiamos problemos, naudojant tokias priemones kaip kūrybiškas naujų idėjų generavimas.

Kuo daugiau idėjų sugeneruojame galimiems sprendimams priimti, tuo geriau galime įvykdyti šiuos etapus, taigi šis procesas turėtų būti tikra kūrybinių minčių kūrimo sesija, kurioje idėjos kuriamos, sujungiamos, plečiamos ir tobulinamos greitu tempu (pvz., 100/min.). Idėjos turi būti įvairios ir vaizdingos, ir visada turime nepamiršti, kad šiuo metu dar neturėtume jų vertinti. Procesas turi būti pakankamai įkvepiantis, kad būtų sukurta daugybė sprendimų, iš kurių būtų galima pasirinkti geriausią idėją, arba kelių pasiūlymų derinį. Norėdami užbaigti šį etapą, komanda vėl tvirtai apsispręsti ir pasirinkti vieną ar du sprendimus.

PROTOTIPŲ KŪRIMAS

Prototipo sukūrimas yra dinamiškas ir labai greitas dizainu paremtas mąstymo proceso etapas. Prototipas šiame kontekste dažniausiai yra mokymosi priemonė. Numatoma, kad prototipai yra netobuli, palengvinantys idėjų vertinimą ir, esant reikalui, gali būti nedelsiant ir drastiškai pakeisti. Prototipas gali būti, pavyzdžiui, eskizas arba kartoninė dėžutė, kurią dekoruojame, norėdami pavaizduoti įrenginį. Tai gali būti net vaizdo įrašas ar siužetinė linija. Prototipų kūrimo tikslas yra greitai įsivaizduoti sprendimą ir sukurti modelį, su kuriuo vartotojai galėtų sąveikauti ir pateikti grįžtamąjį ryšį. Tai pagerins bendravimą, anksti aptiks ir ištaisys pagrindines klaidas ir suteiks daugiau įkvepiančių idėjų.

BANDYMAS

Prototipo bandymą sudaro prototipo pateikimas galutiniams vartotojams, kad jie išklaustyti jų nuomonės ir reakcijas apie tai. Atminkite, kad niekas neturėtų būti paaiškinta apie prototipą, nes čia svarbūs yra žmonių, kuriems mes pasiūlėme konkretų sprendimą, pastebėjimai ir komentarai. Bandymu siekiama išsiaiškinti, ar prototipas atitinka realių žmonių lūkesčius ir kokius aspektus reikėtų patobulinti. Bandymai leidžia mums suprasti, kokie yra galutinių vartotojų suvokimai apie siūlomus sprendimus.

SANTRAUKA

Dizainu paremtas mąstymas yra metodas, leidžiantis atpažinti ir spręsti problemas, kurias sujungia įsijautimas į jų situaciją, kūrybiškumas, kuriant išvalgas ir sprendimus, ir racionalumas, analizuojant ir pritaikant situacijai tinkamus sprendimus.

Dizainu paremtas mąstymas tapo populiarus šiuolaikinio dizaino ir inžinerijos praktikoje, taip pat versle ir vadyboje. Jis taip pat pradeda vaidinti svarbų vaidmenį humanistinėje ir socialinėje aplinkoje. Viena iš svarbių priežasčių yra ta, kad žinodami procesą ir metodus, kuriuos dizaineriai pasitelkia, norėdami kurti idėjas, ir suprasdami, kaip dizaineriai nagrinėja problemas, siekdami jas išspręsti, bet kurios srities profesionalai ir specialistai galės patobulinti savo problemų sprendimo įgūdžius ir perkelti į žmogų orientuotas naujoves į aukštesnį lygį.

Dizainu paremtas mąstymas skatina skirtingą mąstymą, tai yra, neįprastu ir nestereotipišku būdu, mąstymą, kuris išsiskiria į skirtingas kryptis, tam, kad būtų įtraukti skirtingi aspektai, ir

kuris kartais sukelia naujų idėjų ir sprendimų. Skirtingas mąstymas leidžia ištirti nelogiškus ir neįprastus būdus ir sprendimus, todėl jis skatina ir realių idėjų generavimą, t.y. kandidatų sprendimus, kurie nėra varžomi savo nustatytų ribų ar įprastų kliūčių.

Kita vertus, dizainu paremtas mąstymas skatina ir įtraukia į vartotoją orientuotą dizainą – dizaino filosofija, kai visuose dizaino proceso ir vystymosi ciklo etapuose atsižvelgiama į galutinio vartotojo poreikius, norus ir apribojimus. Į vartotoją orientuoti sprendimai yra pritaikyti galutiniams vartotojams ir akcentuojama, kaip galutiniams vartotojams reikia arba kaip jie nori naudoti produktą ar paslaugą, užuot priverčiant juos pakeisti savo elgesį, naudojant tam tikrą produktą ar paslaugą.

ATVEJO TYRIMAI

Kai planavome dizainu paremto mąstymo procesą, pirmiausia turėjome nepamiršti, kad jis yra orientuotas į žmogų. Pagrindinis, pasirinktas proceso tikslams, iššūkis yra glaudžiai susijęs su Graceland ir VŠĮ Eduplusius įstatuose numatyta veikla ir buvo suformuluotas kaip metodų, palaikančių imigrantų ir pabėgėlių integracijos procesą su vietos bendruomene, ieškojimas.

Tuo pat metu mes turėjome atsiminti, kad pagrindinis mūsų „Erasmus+“ projekto tikslas buvo aprūpinti jaunimo darbuotojus tinkamomis priemonėmis ir įgūdžiais, kad dizainu paremtą mąstymą galėtų naudoti darbe. Todėl bandėme įgyvendinti įvairias priemones ir kūrybinius metodus, ne tik proceso pajavairinimui, bet taip pat maksimaliam praktinių žinių, įgytų mokymuose Vigo universitete, panaudojimui.

Kiekvienoje šalyje buvo surengti trys seminarai, kuriuose dalyvavo trys ar keturios komandos, kurios sukūrė per 20 prototipų. Šiam leidiniui išsirinkome įdomiausius.

KOMANDOS

Lenkija: Seminaro dalyviai buvo 13–16 metų moksleiviai (15 žmonių) ir 28–67 metų vietos bendruomenių atstovai, įskaitant užsieniečius (5 žmonės).

Lietuva: du seminarai buvo suorganizuoti 17–19 metų (10 žmonių) aukštųjų mokyklų studentų grupėms; trečiame seminare dalyvavo 19–49 metų jaunimo darbuotojų komanda iš 8 šalių (24 žmonės).

DARBO SĄLYGOS

VIETA:

Seminarai vyko „Graceland“ fonde, naujai įkurtoje dizainu paremto mąstymo laboratorijoje, verslo inkubatoriuje Šiauliuose („Eduplusius“ buveinėje) ir Šeduvos bendruomenėje.

PRIEMONĖS:

Lenkijos komandos naudojo užrašų blokus, rašiklius, žymeklius, spalvotus pieštukus, pieštukus, žirkles, klijus, lipnią juostelę, virvę, spaustukus, sąvaržėles, kartoninę dėžę, putų putplastį, popieriaus lapą, dėžutes, spalvotus žurnalus, senus lankstinukus ir reklaminės brošiūros, popierinių lentelių blokus, A4 formato popieriaus lapus. Be to, naudingos pasirodė medinės LEGO kaladėlės ir IDEO kortelės.

Komandos Lietuvoje savo prototipus kūrė daugiausia iš LEGO kaladėlių. Be to, jie naudojo įprastus raštinės reikmenis ir popierinius priedus, taip pat įvairias reklamines medžiagas (dovanėles), kurios paprastai nenaudojamos biuruose (dirželiai, apyrankės, užrašų knygeles, balionus, antis-tresinius žaislus, pakuotes ir kt.).

VIETA:

Stalai buvo išdėstyti dirbtuvių modeliu: 3–4 darbo vietos grupiniam darbui.

LAIKAS:

Lenkijoje kiekvienas seminaro užsiėmimas truko 6 valandas. Lietuvoje seminarai vyko nuo 1 iki 5 dienų.

ASMENYS:

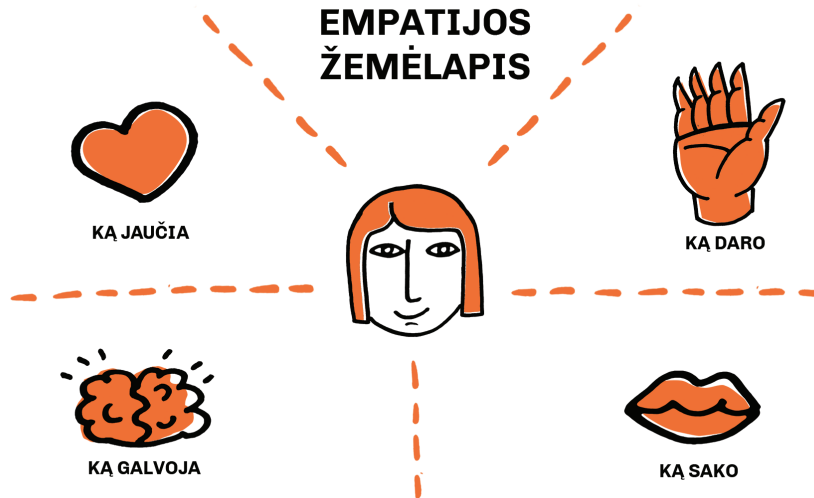
Seminarų tikslams mes pasirinkome žmones iš skirtingų šalių, skirtingo amžiaus, skirtingų išsilavinimų ir motyvacijų. Mūsų pašnekovai buvo:

Lenkijoje: Oksana iš Ukrainos, namų tvarkytoja (65 m.); Rebecca iš Italijos, mokytoja / trenerė (30 m.); Jaejoong iš Pietų Korėjos, korporacijos vadovas (38 m.); Hŏng (Hanka) iš Vietnamo, vidurinės mokyklos moksleivė (16 m.); Vitor iš Brazilijos, šokių mokytojas (24 m.).

Lietuvoje: Oksana iš Estijos, verslininkė (45 m.); Jekaterina iš Lietuvos, teisininkė (35 m.); Olga iš Latvijos, namų šeimininkė (46 m.); Daria iš Ukrainos, namų tvarkytoja (44 m.); Maksimas iš Ukrainos, statybininkas (32 m.); Natalija iš Ukrainos, kasininkė (24 m.); pradinių ir vidurinių mokyklų mokiniai: Simona iš Norvegijos

(13 m.), Andrejus iš Ukrainos (14 m.), Agnė iš Didžiosios Britanijos (12 m.).

Pirminį klausimų sąrašą, kuris būtų naudojamas asmenybėms apibūdinti, projekto partneriai tiksliai apibrėžė, tačiau kiekviena komanda galėjo laisvai jį išplėsti, jei to reikėjo. Be svarbiausios informacijos įrašymo, mes stengėmės nustatyti ir charakteristikas, apibūdinančias mūsų interviu dalyvius (įžvalgas). Jie buvo būtini nustatant iššūkius. Asmenų vardai buvo pakeisti, tam kad būtų užtikrintas jų anonimiškumas. Trumpiems vienos dienos seminarams Lenkijoje, interviu buvo iš anksto atlikti tyrėjų porų. Lietuvoje empatijos etapas buvo įgyvendintas iš dalies dirbtuvių metu, o vartotojo poreikiams apibrėžti buvo naudojami empatijos žemėlapiai, nuotaikų lentos ir vertės kūrimo modeliai.

Empatijos žemėlapis. Sukurta autorių.

Kitose pastraipose bus išdėstyta išsami informacija apie šešis pasirinktus procesus: tris Lenkijoje ir tris Lietuvoje. Nepaisant to, pateikdami svarbiausią informaciją apie proceso įgyvendinimą, norėtume dar kartą pabrėžti jo lankstumą.

Dizainu paremto mąstymo teorija rekomenduoja, kad projekto grupėse dalyvaujantys žmonės būtų turintys skirtingas žinias, patirtį, mąstymo stilių, asmenybes ir t.t. Tokia įvairovė skatina kūrybiškumą ir palengvina nestandartinių sprendimų kūrimą, tačiau tai nereiškia, kad tai būtina proceso įgyvendinimui ir jo veiksmingumui. Kai kurias mūsų komandas sudarė panašios patirties turintys žmonės (pvz., klasės draugai), tačiau tai jiems netrukė sukurti vertingų sprendimų. Užuot sutelkę dėmesį į komandų sudėtį ir patirtį, nusprendėme skatinti kuo didesnę kiekvieno komandos nario įsitraukimą, prieinamumą ir entuziazmą.

Panašų požiūrį taikėme erdvei, kurioje procesas buvo įgyvendinamas. Turėti savo visiškai įrengtą dizainu paremtą mąstymo laboratoriją būtų puiku ir labai palengvintų procesą, tačiau tai galima atlikti ir kitomis sąlygomis, naudojant „atsitiktines“ medžiagas: senus lankstinukus, spalvotus žurnalus, atsargines dėžutes.

Tuo pat metu atrodo, kad sėkmingam procesui reikalingas tinkamas vedėjų pasiruošimas: tikslo apibrėžimas, darbotvarkės parengimas, komandai paaiškinama ir taisyklių nustatymas bei laiko disciplina.

SESIJA NR. 1 LENKIJA

Apžvalga: Namų ūkio darbuose, ypač valymo, vaikų priežiūros ir senelių priežiūros paslaugų rinkoje Lenkijoje dominuoja moterys iš Ukrainos. Mums nepavyko gauti patikimų statistinių duomenų apie jų įdarbinimo teisėtumą, tačiau remiantis turima informacija, nuomonėmis internete ir mūsų interviu, atrodo, kad dažniausiai jų įdarbinimas nėra registruotas. Oksana, kurią apklausėme savo seminarams, yra tipiškas pavyzdys ukrainietės moters, įsidarbinusios namų tvarkymo srityje, išskyrus jos apgyvendinimo situaciją. Oksana rūpinasi pagyvenusiais žmonėmis ir gyvena su savo darbdaviais, tuo tarpu nemaža dalis tautiečių nuomojasi butus su buto draugais ir dirba keliuose namuose. Seminaro tikslas buvo sukurti sprendimus, kurie palengvintų Ukrainos darbuotojų integraciją į vietos bendruomenes.

Komanda: 15-16 metų mokiniai (11 žmonių) ir 32–61 metų vietos bendruomenių atstovai (4 žmonės). Dalyviai buvo suskirstyti į 3 grupes po 5 žmones.

Vieta: Graceland fondas, dizainu paremto mąstymo laboratorija, seminaro trukmė: 6 valandos, įskaitant 30 min išangą, 2 valandų įsijautimo ir apibrėžimo etapus, 1 valandos idėjų generavimą, 1,5 valandos prototipų kūrimą ir bandymą, 15 min santrauka, 45 min. pertraukų (iš viso) ir energizatoriai.

ĮSIJAUTIMAS

Lenkijos atvejais, interviu, reikalingi sukurti personažus, buvo atlikti iš anksto. Mes pateikiame atsakymus čia, nes jie yra iš pirmų rankų pateikta migrantų padėtis Lenkijoje, išreikšta labiau asmeniškai ir dažnai skiriasi nuo aprašytos oficialios statistikos ar pateiktos žiniasklaidoje.

OKSANA

Kilusi iš Ukrainos, 65 metų. Dirba namų pagalbininke. Lenkijoje gyvena legaliai, tačiau neturi oficialios darbo sutarties. Gyvena su savo darbdaviais, Lenkijoje neturi šeimos.

Kas jums patinka Lenkijoje? – Lenkija ir yra graži šalis, gyventi čia yra patogiu, daug dalykų buvo finansuota Europos Sąjungos. Šalis yra saugi.

Darbas? – Lenkijoje yra labai daug darbų, tačiau kai esi 65 metų, nėra lengva gauti legalaus darbo sutartį. Visi mano draugai dirba nelegaliai: jie tvarko namus, rūpinasi vaikais ar pagyvenusiais žmonėmis. Atlyginimai yra didesni, tačiau jei susergate, tai yra problema: turite grįžti į Ukrainą. Lenkijos žmonės sako, kad negali sau leisti legaliai įdarbinti namų pagalbininkų, nes išlaidos yra per didelės.

Gyvenimas? – Lenkijoje vis labiau ir labiau brangsta. Aš čia gyvenu 6 metus ir pastebėjau, kaip pakilo duonos, sviesto, vaisių kainos. Žmonės yra draugiški ir paslaugūs, bet ne visi. Jie

gali tapti nekantrūs ir pradėti skųstis ukrainiečiais. Jie nemato, kad be mūsų čia nebūtų žmonių, kurie atliktų darbus. Blogiausia yra Lenkijos pasienio policija. Kartais, norint kirsti sieną, tenka laukti 20 valandų. Jie apieško viską ir yra grubūs. Be šeimos, kurioje dirbu, aš beveik niekada nesutikau kitų žmonių. Aš pasiilgstu savo šeimos ir kaimynų.

Kalba. – Aš nekalbu lenkiškai. Aš daug suprantu, bet kalbu tik ukrainietišškai. Mano darbdaviai supranta beveik viską. Jie turbūt kažką prisimena dar iš mokyklos, nes anksčiau Lenkijoje mokytis rusų kalbos buvo privaloma.

Kaip praleidžiate savo laisvalaikį? – Aš žiūriu televizijos serialus. Mano mėgstamiausias yra „Barwy szczęścia“. Lenkijos televizija planuoja parodyti mūsų ukrainietišką serialą „Krepostnaya“. Tikrai jį žiūrėsiu. Aš taip pat mėgstu šokių pasirodymus.

Svajonės? – Noriu, kad vieną dieną gyvenimas Ukrainoje taptų geresnis, kaip ir Lenkijoje. Ir aš noriu, kad mano vaikai turėtų gerus darbus.

Išanalizavusi interviu, komanda sudarė 4 skyrių empatijos žemėlapi: skyrelis „ji sako“ su posakiais iš interviu, skyrelis „ji daro“, apibūdinantis tipišką mūsų personažo dieną, skyrelis „ji mano“, kuriame jie stengėsi iššifruoti mintis, besislepiančias už Oksanos pasakytų minčių, ir skyrelis „ji jaučia“, kuriame taip pat buvo pateiktos proceso dalyvių emocijos.

APIBRĖŽIMAS

Remiantis interviu ir empatijos žemėlapiais buvo suformuluotas šis konkretus iššūkis:

Kaip mes galime padėti Oksanai susitikti su daugiau kaimynų, kad ji neapsiribotų viso savo

laisvo laiko praleisti žiūrėdama TV serialus?

IDĖJŲ GENERAVIMAS

Idėjų generavimo etapas buvo populiariausia naujų idėjų svarstymo forma, naudojantis užrašais. Dalyviai buvo supažindinti su svarbiausiomis taisyklėmis:

1. Mes siekiame idėjų kiekybės, o ne jų kokybės,
2. idėjos nėra vertinamos nei jų autorius, nei likusios komandos narių,
3. mes užrašome visas idėjas, net ir pačias kvailiausias ir neįmanomas
4. plėtojame savo idėjas per asociacijas,
5. visa tai darydami stengiamės, kad vienu metu vykėtų tik vienas pokalbis.

Iš viso šiame procese buvo sukurtos 128 idėjos: 28 buvo iš pirmos komandos, 58 iš antros komandos ir 42 iš trečios komandos. Po to, komandos pradėjo 3 vertingiausių idėjų atranką. Kiekvienas dalyvis turėjo 3 balsus, kuriuos galėjo skirti vienam pasiūlymui arba paskirstyti tarp dviejų ar trijų pasiūlymų.

PROTOTIPŲ KŪRIMAS

Kiekviena komanda prototipo kūrimui turėjo pasirinkti vieną idėją ir šiame etape reikėjo apmąstyti, kiek reikės laiko, lėšų ir ar realistiškos idėjos šiam įgyvendinimui. Galiausiai komandos pasirinko tris pasiūlymus:

1. žinių ir įgūdžių banko įkūrimas,
2. mokytis kalbų tandemo sistemoje,
3. maisto gaminimo ar mezgimo bei siuvimo dirbtuvių organizavimas,

kuriuos jie vėliau pateikė kaip prototipų forma: nuotaikos lenta, vaidinimą ir instaliaciją. Kiekviena komanda pristatė savo prototipą likusioms komandoms.

TESTAVIMAS

Testavimui mes panaudojome idėjų potencialo įvertinimo korteles su dviem skalėmis nuo 0 iki 10, kuriose kiekvienas seminaro dalyvis idėją įvertino tarp „nenaudingo“ ir „naudingo“, ir tarp „nuobodaus“ iki „oho!“

Faktas, kuris seminaro organizatorių, Graceland fondą, nustebino labiausiai, buvo tai, kad visos seminaro dalyvių pateiktos migrantų integracijos formos, jau yra tarp mūsų švietimo veiklos elementų, dažniausiai įtraukiantys tiek migrantus, tiek vietines bendruomenes. Dabar turime atrasti būdą, kaip paskatinti Oksaną ir kitus žmones, atsidūrusius panašiose situacijose, pasinaudoti mūsų pasiūlymu.

SESIJA NR. 2 LENKIJA

Apžvalga: Lenkijos įstatymuose nėra jokių reglamentų, kuriuose būtų aptariamasis požiūris į migrantus vaikus mokyklų sistemoje. Tai liečia tiek lenkų kalbos mokymąsi, tiek veiksmus, skirtus integruoti vaikus su savo lenkais klasiokais, taip pat ir pataisomąsias klases, vertinimo kriterijus, egzaminų sąlygas ir t.t. Vaikų migrantų padėtį dar labiau apsunkina tai, kad daugeliu atvejų jie neturi įtakos, renkantis gyvenamąją vietą. Atvykę į užsienio šalį, jie turi prisitaikyti prie naujos aplinkos, dažnai prieš savo valią. Tai yra situacija, kurioje atsidūrė Hông (Hanka); kurią apklausėme mūsų seminario tikslams. Projekto komandai buvo pavesta surasti sprendimus, kurie pagerintų Silezijos regiono mokyklose besilankančių migrantų vaikų integraciją.

Komanda: 13-15 metų moksleiviai (15 žmonių). Dalyviai buvo suskirstyti į 3 grupes po 5 žmones.

Vieta : Graceland fondas, dizainu paremto mąstymo laboratorija, seminario trukmė: 6 valandos, įskaitant 30 min įžangą, 2 valandų įsijautimo ir apibūrinimo etapus, 1 valandos idėjų kūrimą, 1,5 valandos prototipą gaminimą ir testavimą, 15 min santrauką, 45 min pertrauką (iš viso) ir energizatorius.

ĮSIJAUTIMAS

HÔNG (HANKA)

kilusi iš Vietnamo, 16 metų, vidurinės mokyklos 3 klasės mokinė. Lenkijoje gyvena 5 metus su savo tėvais ir jaunesniais broliais ir seserimis.

Kodėl Lenkija? – Tai nebuvo mano sprendimas. Iš pradžių mano tėvas atvyko čia, tada mama. Aš gyvenau Vietname su seneliais ir jaunesniu broliu 4 metus. Pagaliau, mano tėvai mus čia atsiėmė. Mano jauniausia sesuo gimė Lenkijoje.

Kaip jūs gyvenate Lenkijoje? – Aš gyvenu čia jau 5 metus, bet mano širdis tebėra Vietname. Aš labai pasiilgstu savo draugų. Žinoma, džiaugiuosi būdama čia kartu su mama, tėčiu, broliu ir seserimi, bet aš jaučiuosi labai vieniša ir mokykloje nesijaučiu gerai. Pradinėje mokykloje, klasės draugai mane truputį erzino, nes atrodau kitokia nei visi, bet galiausiai jie priprato prie manęs. Dabar turiu dvi drauges, vieną iš Ukrainos, kitą iš Gruzijos (Sakartvelo). Mes suprantame vienas kitą, bet jei jų nėra, paprastai pertraukas praleidžiu sėdėdama viena. Pradžioje man buvo labai sunku: lenkų kalba yra tikrai sunki ir negalėjau suprasti, ką man sako klasės draugai ir mokytojai. Mano jaunesnis brolis ir sesuo lenkiškai kalba daug geriau nei aš. Mano brolis vos prisimena Vietnamą, o mano sesuo niekada nebuvo ten. Lenkijoje aš prisistatau Hankos vardu; nemažai vietnamiečių, gyvenančių Lenkijoje, naudoja europietiškus vardus. Tai daug lengviau, nes mūsų vardus labai sunku ištart.

Jūsų mėgstamiausias patiekalas? – Namie gaminame vietnamietišką maistą: dažniausiai sriubas, koldūnus, kiaušieną ir patiekalus su ryžiais ar makaronais. Mes galime nusipirkti visus ingredientus Lenkijoje. Bet man taip pat patinka lenkiška virtuvė, ypač bulviniai blynai. Kas tau patinka Lenkijoje? – Čia yra daugiau galimybių įsidarbinti nei Vietname. Ir galima daug keliauti, visai arti yra Vakarų Europa.

Kas jums keista Lenkijoje? – Man labiausiai sukelia liūdesį, kai lenkai agresyviai kreipiasi į mano tėvus. Vietname, vyresnio amžiaus žmonės yra labai gerbiami, tačiau Lenkijoje taip nėra. Mano tėvai neturi draugų lenkų. Jie dažniausiai susitinka su kitais žmonėmis iš Vietnamo; jų čia yra gana daug. Manau, kad Vietname turime daugiau švenčių, tradicijų ir papročių, ir mes švenčiame jas su atidžiau ir dėmesingiau. Mane taip pat nustebino Lenkijos oras. Lapkritis yra blogiausias mėnuo, kai visą laiką lyja, pučia vėjas ir būna labai tamsu. Vietname yra lietaus sezonas, tačiau lietūs skiriasi ir nėra taip šalta.

Kaip praleidžiate savo laisvalaikį? – Man patinka skaityti, domiuosi istorija. Aš žaidžiu keletą žaidimų savo telefone; kartais užtrunku daugiau laiko, nei norėčiau [juokiasi]. Kartais padedu tėvams restorane. Norėčiau pradėti rašyti dienoraštį apie Vietnamo tradicijas, apie gyvenimą Lenkijoje ir apskritai [juokiasi].

Kas norėtumėte būti ateityje? – Norėčiau įstoti į universitetą ir tapti gydytoja ar psichologe. Man patinka padėti žmonėms. Mano tėvai sako, kad mes visi vieną dieną grįšime į Vietnamą, bet nesu tikra, kad noriu.

APIBRĖŽIMAS

Remiantis interviu, komanda pradėjo rengti dizaino iššūkį. Šiame etape dalyviams buvo svarbu

sutelkti dėmesį į tikruosius vartotojo poreikius (o ne į jų pačių idėjas apie vartotojo poreikius) ir nustatyti darbo tikslą (kam?). Galiausiai buvo suformuluotas toks dizaino iššūkis:

Kaip galėtume padėti Hankai integruotis su savo klasės draugais, kad pertraukų metu ji nesijaustų vieniša?

IDĖJŲ GENERAVIMAS

Idėjų generavimo etape skatinome dalyvius taikyti skirtingas kūrybiškų minčių kūrimo formas: tradicines (žodžiu), raštu ir nupieštas. Šis derinys leido jiems sukurti iš viso 63 idėjas, pradedant „paprastais“ integracijos renginiais (vakarėliais, išėjimais kažkur kartu, žaidžiant žaidimus), bei pasiūlymais lenkų studentams suorganizuoti keletą mokymų ir informacinių susitikimų, iki idėjų, už mokyklos ribų, pvz., visos šeimos leidžia laiką kartu (savaitgaliais, atostogų metu). Galiau-

siai, visos komandos nusprendė išplėtoti, tarpkultūrinių asistentų įdarbinimo mokykloje, idėją.

PROTOTIPIŲ KŪRIMAS

Idėjų generavimo etapas iškėlė daugiau klausimų apie reikalingas tarpkultūrinio asistento savybes: jo/jos kompetencijas, kvalifikaciją, patirtį, užduočių apimtį ir bendradarbiavimo su mokytojais bei kitais mokiniais formas. O vedėjo vaidmuo buvo priminti komandoms apie sunkumus, kurie buvo numatyti prieš tai, kadangi seminaro dalyviai buvo linkę siūlyti idėjas, gerokai viršijančias poreikius, kurie buvo, nurodyti Hankos. Scenos (vaidmenų žaidimai) pasirodė populiariausia komandų sukurtų prototipų rengimo ir pristatymo forma.

TESTAVIMAS

Kadangi visos komandos dirbo su tuo pačiu iššūkiu, pakvietėme mokytojus iš dalyvių mokyklos dalyvauti testavimo etape. Ši idėja gavo aukščiausią įvertinimą pagal „naudingumo“ ir „Oho“ kriterijū.

Studentų iškelta idėja, įdarbinti tarpkultūrinius pagalbininkus, buvo paremta kitose Europos šalyse įgyvendintais sprendimais. Ji yra naudojama kai kuriose Lenkijos mokyklose, ypač didžiuosiuose miestuose ir tuose, kuriose mokosi daug migrantų moksleivių. Šių mokyklų patirtis rodo, kad tai yra ypač efektyvus būdas palaikyti tiek mokinius, tiek jų šeimas, tiek visą mokyklos bendruomenę. Mūsų nuomone, idėja turi didžiulį potencialą būti įgyvendinta kaip sisteminis sprendimas.

SESIJA NR. 3 LENKIJA

Apžvalga: Didėjant migrantų skaičiui, daugėja ir organizacijų, padedančių jiems apsigyventi legaliai, susirasti darbą ar įvairius kitus dalykus, reikalingus jiems padėti gyventi naujoje vietoje, sutvarkymui Iš dalies tai lemia tai, kad viešųjų paslaugų sistema nėra pakankamai pritaikyta užsieniečių poreikiams Daugybė migrantų pripažįsta, kad naudotis valstybinių įstaigų, bankų, sveikatos priežiūros centrų ir kt. paslaugomis yra ganėtinai sudėtinga, ir ne tik dėl to, kad trūksta tinkamos informacijos ir paslaugų, teikiamų anglų kalba, bet ir dėl to, kad taisyklės dažnai yra painios arba prieštaringos. Rebeka, italė, jau 10 metų gyvenanti Lenkijoje, pasidalino savo pastebėjimais su mumis.

Komanda: 15–16 metų moksleiviai (10 žmonių) ir 28–67 metų vietos bendruomenių atstovai (5 žmonės) Dalyviai buvo suskirstyti į 3 grupes po 5 žmones.

Vieta : Graceland fondas, dizainu paremto mąstymo laboratorija, seminaro trukmė: 6 valandos, įskaitant 30 min įžangą, 2 valandų įsijautimo ir apibrėžimo etapus, 1 valandos idėjos kūrimo, 1,5 valandos prototipo kūrimo ir testavimo, 15 min santrauka, 45 min pertraukų (iš viso) ir energizatorių.

ĮSIJAUTIMAS

REBECCA

30 metų italė Ištekėjusi už lenko, turi du vaikus, 4 ir 6 metų. Ji dėsto italų kalbą privačioje kalbų mokykloje.

Kaip jūs gyvenate Lenkijoje? – Lenkai yra tikrai gražūs, jiems patinka italai Bet jie labai nemėgsta arabų Kuo tamsesnė žmogaus oda, tuo jiems sunkiau gyventi Lenkijoje Be to, jie nesako „Labas“. Man keista, kai įeini į parduotuvę ar liftą ir niekas neištaria nė žodžio. Tačiau jaunimas yra kitoks, atviresnis Jie moka užsienio kalbų, ypač anglų Jie mėgsta linksintis Mane šiek tiek trikdo oro užterštumas, žiemą sunku kvėpuoti, ir mano vaikams dažnai serga Nemėgstu sniego ir šaltos temperatūros Vis dėlto vasara puiki Ir čia vyksta daug įdomių dalykų.

Kas jums keista Lenkijoje? – Pašto skyriai Jūs nueinate ten pasiimti savo siuntinio, bet galite sugrįžti su kulinarijos knygele, kalendoriumi ir keliomis kapų žvakėmis Kapų žvakės kapinėse taip pat yra šiek tiek keistos, jos dega visus metus Galbūt tai pastebiu tik todėl, kad gyvename netoli kapinių Kas dar? Negaliu žiūrėti filmų per Lenkijos televiziją, nesuprantu, kodėl visus vaidmenis skaito vienas asmuo Tai tikrai erzina Kitas dalykas, kurio nesuprantu, yra tai, kaip jūs galite gerti kapučino kavą po pietų Kapučinas yra geriamas per pusryčius Po pietų vienintelis pasirinkimas yra stipri espresso kava, kuri padeda virškinti.

Kalba – lenkų kalba yra labai sudėtinga; pradžioje man buvo tikrai sunku, abu su vyru kalbėjome tik angliškai Dabar vartojame skirtingas kalbas, atsižvelgiant į pokalbio temą Bet aš su vaikais kalbu tik itališkai, o Piotras su jais kalba tik lenkiškai Gana sunku yra bendrauti valstybinėse įstaigose arba sveikatos priežiūros centre Pas odontologą lankomės privačiai, nes valstybiniame sveikatos centre tenka labai ilgai laukti.

Ateities planai? – Nežinau, ar ketinu likti Lenkijoje Bet aš nenoriu grįžti į Italiją Pamatysime, kaip tai seksis vėliau; kol kas gyvename čia Mums padeda Piotro mama, tai labai svarbu su dviem mažais vaikais Čia nėra lengva nusipirkti ar išsinuomoti butą Bankas nesuteiks mums jokios paskolos, sakydamas, kad turime žemą kredito reitingą Taip yra todėl, kad mes turime vaikų; bankas padalijo mūsų pajamas keturiems žmonėms ir sako, kad neuždirbame pakankamai, kad galėtume imti paskolą 25 metams Galbūt kita priežastis yra ta, kad Piotras neturi nuolatinio darbo, o dirba tik pagal laisvai samdomo darbuotojo sutartis Beprotybė Nežinau, ką daro lenkai, norėdami nusipirkti butus Viskas čia brangu, bet žmonių atlyginimai yra siaubingai maži Vieną dieną norėčiau atidaryti savo kalbų mokyklą Arba maisto gamtinimo mokyklą Arba meno galeriją.

Charakteristikos/gyvenimo būdas – darbe man patinka būti pasirengusiai kiekvienai pamokai Man patinka mokytis; lenkai greitai mokosi Merginos ateina į klasę, nes yra įsimylėjusios italą ir nori išmokti kalbą Net neįsivaizduoju, ką jos juose mato Iš pradžių jos yra labai motyvuotos, bet laikui bėgant tai šiek tiek išblėsta O galbūt jos išsiskiria ir nustoja lankyti pamokas.

Ką visada nešiojiesi su savimi? – Savo telefoną ir lūpų dažus.

Pomėgiai? – Maisto gaminimas Aš neužsiimu

jokiu sportu Daug žmonių bėgioja, eina į sporto salę; bet man tai nepatinka Man labiau patinka susitikti su draugais suvalgyti picos ir pabendrauti [juokiasi] Žinoma, picą mes gaminame patys Taip pat aš mėgstu klausytis muzikos ir eiti į kiną (ten bent jau nerodo filmų su įgarsinimu) Aš taip pat žiūriu filmus per „Netflix“, bet tai nėra tas pats.

APIBRĖŽIMAS

Šiame seminare problemai apibrėžti panaudojome Vertės Pasiūlymo Drobę Dalyviai suskirstė interviu metu surinktą informaciją į tris kategorijas: poreikius, problemas ir naudą Jos buvo pagrindas, apibrėžiant specifinį dizaino iššūkį, t.y.:

Kaip galėtume padėti Rebekai susitvarkyti savo reikalus banke, valstybinėse įstaigose ir pas gydytoją, taip, kad šie reikalai būtų tokie pat malonūs, kaip ir picos gaminimas su draugais?

IDĖJŲ GENERAVIMAS

Idėjų generavimo etape dominavo diskusija dėl nepakankamų anglų kalbos įgūdžių, ar visiško jos trūkumo, tarp viešojo sektoriaus darbuotojų. Daugiausia pasiūlymų buvo skirta kalbinės kompetencijos tobulinimui, tačiau kai kurie sprendimai reikalavo visiškos sistemos reformos ir imigracijos politikos pokyčių.

PROTOTIPŲ KŪRIMAS

Prototipų kūrimui buvo pasirinkti trys sprendimai:

1. valstybinių įstaigų darbuotojams privalomi užsienio kalbų ir tarpkultūriniai mokymai,
2. „Migrantams draugiškas“ pažymėjimas
3. Migranto virtualaus asistento“ programėlė.

Prototipai buvo pristatyti scenų, maketų ar nuotraukų lentų pavidalu.

TESTAVIMAS:

Proceso dalyviai sutarė, kad visi trys sprendimai gali veikti vienu metu, nes tai darytų teigiamą poveikį tiek paslaugų prieinamumui ir kokybei, tiek procesų efektyvumui. Aukščiausia įvertinta idėja buvo valstybinių paslaugų biurams sertifikavimo sistemos įdiegimas (su galimybe ją išplėsti ir kitose aptarnavimo vietose, tokiose kaip parduotuvės ar restoranai), pavadintas „Migrantams draugiškas“ vardu. Migrantom draugiškos institucijos ar įstaigos, kurios atitinka tam tikrus kriterijus, galėtų kreiptis dėl tam tikro „kokybės ženklelio“ įsigijimo, ir eksponuoti jį ant savo priekinių durų ar interneto svetainėse.

SESIJA NR. 4 LIETUVA

Apžvalga: Migrantų ir pabėgėlių skaičius iš buvusių Sovietinių šalių (pvz. Baltarusijos, Ukrainos) nuolat auga; jie atvyksta į Lietuvą ir apsigyvena mažuose miestuose ir miesteliuose Tikimasi, kad čia atvyks vis daugiau ir daugiau šeimų su įvairaus amžiaus vaikais Atvykėliai turės prisitaikyti prie naujos situacijos ir stengtis integruotis į vietos bendruomenę, dažnai nemokėdami kalbos ir neturėdami jokių žinių apie vietos kultūrą Šiame DT (vertėjo pastaba – Design thinking – Dizainu paremto mąstymo) užsiėmime, išskėlėme pirminį klausimą: kaip vietinis jaunimas galėtų padėti jauniems žmonėms, atvykstantiems iš Ukrainos ir kitų šalių (migrantų darbuotojų vaikams, grįžtantiems iš Norvegijos, Ispanijos, Jungtinės Karalystės ir kt.), ir palengvinti jų integraciją į bendruomenę?

Komanda: Šeduvos bendruomenės jaunimas, 17–19 metų gimnazistai Paaugliai, gyvenantys mažame miestelyje.

Vieta: Veikla buvo suorganizuota Šeduvos bendruomenės centre Trukmė: 4 val Dalyvių skaičius: 10.

Prieš pradėdami dirbti su šiuo klausimu, jaunuoliai buvo supažindinti su „Dizainu paremtu mąstymo“ teorija ir atliko apšilimo užsiėmimą pavadinimu „Ryto rutina“, kur jų buvo paprašyta išnagrinėti kasdienę savo bendraamžių ryto rutiną ir pasiūlyti keletą patobulinimų Per trumpą laiką, dalyviai turėjo galimybę suprasti filosofiją, kuria grindžiamas „Dizainu paremtu mąstymo“ metodas.

ĮSIJAUTIMAS

Trys pradinių mokyklos moksleiviai, atvykę iš užsienio, buvo pakviesti dalyvauti šiame seminare etape:

13 metų **Simona**, jos tėvai emigravo į Norvegiją, kur ji ir gimė Jie visi grįžo į Lietuvą Jos lietuvių kalba buvo skurdi Ji turi jaunesnį brolių.

14 metų **Andrejus** iš Ukrainos Prastas lietuvių kalbos mokėjimo lygis Lanko tautinių mažumų mokyklą Šiauliuose Mėgsta futbolą ir skaityti knygas.

12 metų **Agnė** iš Didžiosios Britanijos Jos tėvai emigravo į Angliją, 6 metus ji gyveno užsienyje Eina į 6 klasę, turi sunkumų mokantis lietuvių kalbos.

Projekto komanda apibrėžė keletą papildomų klausimų, kad nustatytų jaunų migrantų poreikius:

- Koks buvo jūsų pirmasis įspūdis apie miestą?
- Ką mėgote veikti gyvendamas kitoje šalyje? Kodėl būtent tai?
- Ką mėgsti veikti laisvalaikio?
- Kokia, jūsų manymu, būtų geriausia veikla vaikams ir paaugliams?

Atsakymai sudarė pagrindą kurti nuotaikos lentas, kurios buvo naudojamos vėlesniuose proceso etapuose.

APIBRĖŽIMAS

Šiame etape komanda aptarė priežastis, dėl kurių migrantai pasirenka Lietuvą kaip šalį apsigyvenimui, ir jų priežastis, kodėl jie apsisprendžia gyventi mažesniuose miesteliuose. Jie taip pat aptarė atsakymus į klausimus, susijusius su migrantų suvokimu apie vietos bendruomenę ir kaip jie mato savo pačių ir savo vaikų padėtį joje. Dėl to buvo suformuluotas šis konkretus iššūkis:

Kaip galėtume padėti jauniems žmonėms, kurie čia atvyksta su tėvais, geriau integruotis į vietos bendruomenę ir pasijusti naujos aplinkos dalimi?

IDĖJŲ GENERAVIMAS

Dalyviai, naudodami principą „Kas būtų“, skyrė 20 min. kūrybiškam idėjų generavimui. Jie sugalvojo 31 idėją ir išrinko vieną, kurią įgyvendins kaip prototipą. Pasirinkta idėja buvo – pritaikyti jau esamas paslaugas naujai atvykusių poreikiams.

PROTOTIPŲ KŪRIMAS

Prototipo sukūrimui mes naudojome „LEGO“ kaladėles ir „LEGO Serious Play“ metodiką. Po to, kai komanda buvo supažindinta su „LEGO Serious Play“ procesu, jie kūrė savo individualius modelius ir po to kartu sukūrė bendrą modelį, atspindintį jų bendruomenę ir jos funkcijas.

Pradėjimas nuo atskirų modelių padėjo jiems suvokti, kaip kiekvienas dalyvis suprato migrantų ir pabėgėlių poreikius ir kokias galimybes jie matė pritaikant sprendimus vietos realybei.

Buvo sukurti šie modeliai:

- šeštadieniais organizuoti stalo žaidimus, kur

migrantų vaikai galėtų ateiti pažaisti kartu, gauti vietos valdžios paramą organizuoti tarpkultūrinius renginius, skirtus visoms šeimoms susitikti ir leisti laiką kartu.

TESTAVIMAS

Idėja buvo pristatyta vietos bendruomenės nariams, norint patikrinti, ar pasiūlytas sprendimas yra priimtinas, ar jį reikia dar pakoreguoti. Galiausiai, idėja buvo patvirtinta ir buvo pateiktas tik komentaras, kad organizuojant renginį būtina atsižvelgti į kultūrų įvairovę, siekiant užtikrinti, kad visi dalyviai jaustųsi patogiai ir būtų išvengta bet kokių nesusipratimų, susijusių su kultūriniais skirtumais.

Jaunimas spontaniškai nusprendė surengti integracinį susitikimą su stalo žaidimais. Vietą pasiūlė Šeduvos bendruomenės centras. Buvo susitarta, kad dviem lietuviams dalyviams turėtų tekti bent vienas dalyvis iš migrantų.

SESIJA NR.5 LIETUVA

Apžvalga: krizė Rytų Ukrainoje privertė daug šeimų atsakyti savo namų ir ieškoti naujos gyvenamosios vietos. Vis daugiau vidutinio amžiaus vyrų, ieškančių darbo, atvyksta į Lietuvą, iš pradžių be savo šeimos. Tik laiko klausimas, kada jie pradės atsivežti savo žmonas ir vaikus. Mes subūrėme Lietuvos paauglių grupę, kad įvertintume situaciją ir sugalvotume, ką būtų galima padaryti čia atvykstantiems jaunuoliams ir kaip padėti jiems integruotis.

Komanda: Jaunimas. Vidurinių mokyklų 17–18 metų moksleiviai.

Vieta: Dizainu paremto mąstymo užsiėmimas vyko Šiauliuose, verslo inkubatoriuje. Trukmė: 5 dienos. Naudotos medžiagos: pašto ženklai, žymekliai, „Legu Serious Play“ rinkiniai. Dalyvių skaičius: 8.

ĮSIJAUTIMAS

Šio seminaro tikslais apklausėme tris migrantus iš Ukrainos, kurie atvyko į Lietuvą dirbti, palikdami savo šeimas. Paklausėme jų, kodėl jie nusprendė atvykti į Lietuvą, kuo jie domėjosi ir kokius pomėgius turėjo, mintis ir įspūdžius, gyvenimo būdą, lūkesčius, tikslus, iššūkius ir svajones. Informaciją panaudojome kurdami empatijos žemėlapius, kurie savo ruožtu leistų apibrėžti iššūkius. Mūsų asmenys buvo:

Daria, 44 metų namų pagalbininkė. Kilusi iš Ternopilio, kur paliko savo vyrą ir dvi dukras. Ji nekalba lietuviškai, su savo darbdaviais bendrauja rusiškai. Laisvalaikiu mėgsta pasivaikščiojimus.

Maksim, 32 metų statybininkas. Nekalba lietuviškai. Vedęs, turi vieną vaiką. Mėgsta žaisti vaizdo žaidimus.

Natalia, 24 metų kasininkė. Mėgsta skaityti knygas ir leisti laiką su draugais, tačiau neturi lietuvių pažįstamų, tik dvi drauges iš Ukrainos. Gyvena viena, neturi nei partnerio, nei vaikų. Jos mama ir dvi seserys gyvena Ukrainoje. Prieš du mėnesius pradėjo lankyti lietuvių kalbos kursus.

APIBRĖŽIMAS

Be to, kad apklausėme migrantus, seminaro tikslais mes taip pat atlikome simuliaciją su projekto komandomis. Dalyvių buvo paprašyta pagalvoti apie mėgstamą jaunimo veiklą apskritai, o po to jų buvo paprašyta įsivaizduoti save kaip migrantus kitoje šalyje – ką jie norėtų veikti? Kur jie norėtų nueiti? Su kuo jie norėtų susitikti? Po trumpos diskusijos komanda apibrėžė populiariausias veiklas. Tada dalyvių buvo paprašyta pagalvoti, kokias veiklos galimybes jų miestas siūlo jauniems žmonėms, atvykstantiems iš užsienio, ir pateikti keletą

konkrečių pavyzdžių. Atsakymai buvo: sportavimas, susitikimas su draugais, ėjimas į socialinius renginius ir pan., tačiau šie pavyzdžiai atspindėjo jų pačių požiūrį į šią problemą.

Tada dalyviams buvo pavesta išsiaiškinti iš savo nelietuvių draugų ir klasės draugų, ką jie padarė atvykę į naują vietą. Komandos išsiaiškino, kad nepaisant jų atvykimo į Lietuvą priešasčių, amžiaus ar gyvenimo aplinkybių, migrantams svarbiausios kliūtys buvo kalbos problemos ir socialinės veiklos trūkumas.

Šiame kontekste komanda suformulavo šį HMW (Anglų k.: How might we..? – Kaip mes galėtume..?) klausimą:

Kaip galėtume pagerinti migrantų darbuotojų integraciją įtraukdami juos į vietos jaunimo bendruomenes, kur jie galėtų greičiau išmolti kalbą ir kokybiškai praleisti laiką?

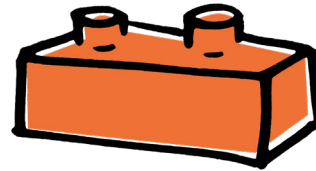
IDĖJŲ GENERAVIMAS

Dviem grupėms buvo duota užduotis per 30 minučių sugalvoti penkiasdešimt galimų idėjų. Tai jiems buvo iššūkis, tačiau kartu paskatino galvoti kūrybiškiau. Atsižvelgiant į tai, jie sugalvojo beprotiškų idėjų, iš kurių kai kurios gali būti įgyvendintos. Idėjų buvo įvairiausių, pradedant klasikinėmis, pavyzdžiui, organizuoti vakarinius renginius ar tarpkultūrinę vakarienę, baigiant gyvenimu palapinėje mėnesį laiko, kad būtų galima pažinti vieniems kitus ir pažinti kitas kultūras.

Dalyviai naudojo N/3 (daugkartinio balsavimo) metodą, kad pasirinktų idėją, kurią norėtų ištestuoti. Pats metodas leido jiems susiaurinti idėjų

skaičių iš pradinio skaičiaus „N“ (mūsų atveju 50), taikant skirtingus kriterijus, tokius kaip: įgyvendinimo tempą, laiko efektyvumą, ekonomiškumą ir t.t.

Testavimui pasirinkta idėja buvo sukurti socialinę svetainę, kurioje jaunieji migrantai galėtų rasti informacijos apie vietoje vykstančius renginius, kuriuose jie galėtų dalyvauti. Tačiau internetinis puslapis nebūtų apribotas vien tik informacijos teikimui, bet taip pat siūlytų galimybes, leidžiančias vartotojams suorganizuoti susitikimą, su kuo nors išeiti kartu, pasiūlyti pagalbą nuvykti į vietą, nusipirkti bilietus, padėti išsiversti. Interneto svetainės kalba būtų anglų kalba su kitų kalbų variantais, pvz., rusų ir ukrainiečių kalbomis.

PROTOTIPŲ KŪRIMAS

Norėdami sukurti idėjos prototipą, komanda naudojo „LEGO Serious Play“ metodiką. Pirmiausia jie buvo supažindinti su pačiu metodu, atliekant tris apšilimo užduotis, kurių metu išmoko statyti

LEGO kaladėlių konstrukcijas, kaip joms suteikti prasmę ir kaip jas panaudoti pasakojant istorijas.

Tada dalyvių buvo paprašyta sukurti savo idėjų modelius. Iš pradžių jie turėjo sukurti savo idėjas, kad parodytu, kaip jie asmeniškai įsivaizduoja jų įgyvendinti sprendimai turėtų veikti. Jiems buvo duota 12 minučių sukurti savo modelį ir laiko pasidalinti juo su kitais.

Tuomet komanda sukūrė bendrą modelį, sudarydama atskirų modelių derinį. Svarbiausia buvo ne visus juos sudėti, bet išanalizuoti kiekvieną modelį ir pasirinkti svarbiausius bei vertingiausius jo elementus.

TESTAVIMAS

Pirmuosius atsiliepimus komanda gavo iš Verslo inkubatoriaus projektų vadovo, kuris įgyvendina įvairias bendruomenių programas, įskaitant programas, skirtas migrantams. Darbo su šia konkrečia tiksline grupe patirtis buvo reikalinga, nurodant, kurie bendro modelio elementai turėjo galimybę veikti juos įgyvendinus. Sukurti svetainę taip pat reikalautų bendradarbiavimo su miesto savivaldybe, kultūros įstaigomis, mokyklomis ir kitomis organizacijomis, kurios siūlo kultūrinę veiklą. Taip pat būtų iššūkis reklamuoti portalą ir sukurti aktyvią vartotojų erdvę; bet tai daugiau atskiro seminaro tema.

SESIJA NR. 6 LIETUVA

Apžvalga: Lietuvos švietimo sistemoje, visiems vaikams taikomos vienodos sąlygos mokykloje, neatsižvelgiant į galimus sutrikimus ar negalią. Tai reiškia, kad kiekvienas valstybinis darželis ar mokykla privalo priimti vaiką, turintį sutrikimų ar negalią ar turintį socialinės atskirties pavojų, ir suteikti jam psichologinę bei pedagoginę paramą.

Vidutinio sunkumo, sunkūs ar visiškos negalios mokiniai lanko specialiai pritaikytas mokyklas, tačiau vaikai su lengva negalia mokosi „įprastose“ klasėse, paprastai prieinamose mokyklose; kartais mokyklos jiems tiesiog organizuoja integruotas klases. Taip pat reikėtų pabrėžti, kad bendrai prieinamos mokyklos neorganizuoja specialių klasių grupių vaikams ir paaugliams, patiriančiams socialinį nepripaimą arba kuriems gresia socialinė atskirtis. Mokinio, turinčio disfunkciją ar negalią, padėtis yra dar sunkesnė, jeigu jis yra iš migrantų šeimos.

Šiame dizainu paremto mąstymo užsiėmime mes priėmėme iššūkį, susijusį su privačios mokyklos, vaikams, turintiems sutrikimų, įsteigimo poreikiu, kuri taip pat būtų palanki užsieniečiams, įskaitant rusakalbę mažumą. Tikimasi, kad mokyklos mokymosi programa papildytų valstybinių švietimo įstaigų siūlomą išsilavinimą.

Komanda: 19–49 metų jaunimo darbuotojai iš 8 šalių; dalyvių skaičius: 24; darbo grupių skaičius: 4;

Vieta: Verslo inkubatorius Šiauliuose, DT (Design Thinking – Dizainu paremto mąstymo) laboratorija, „Eduplus“; trukmė: 5 dienos po 1,5 valandos; empatijos ir apibrėžimo etapai vyko dvi dienas, dvi sekančios dienos buvo skirtos idėjoms ir prototipų kūrimams, paskutinė diena buvo skirta sprendimo ištestavimui ir rezultatų apibendrinimui.

ĮSIJAUTIMAS

Mes apklausėme neįgalių vaikų motinas, kurios planuoja atidaryti mokyklą, kuri bus draugiška rusakalbiams mokiniams: **Oksana** iš Estijos, 45 m. verslininkė, **Jekaterina** iš Lietuvos, 35 m. teisininkė, **Olga** iš Latvijos, 46m. namų pagalbinkė. Tam, kad būtų užtikrintas tiriamųjų anonimiškumas, kai kurie duomenys, pavyzdžiui, vardai ar negalios tipai, buvo pakeisti arba iš dalies nusiėpti.

Pokalbiai buvo sudaryti pagal pagrindinį klausimų sąrašą:

- Kokia yra specialiųjų mokyklų padėtis Lietuvoje? Kokia yra situacija jūsų mieste?
- Kaip atrodo specialiųjų poreikių vaikų integravimo procesas bendrai prieinamose mokyklose?
- Kokie šiuo atžvilgiu yra specifiniai migrantų ir tautinių mažumų poreikiai?
- Kokios yra rusakalbių mažumų ypatybės ir poreikiai?
- Iš kur atsirado poreikis įkurti naują mokyklą? Ar norite pasidalinti savo asmenine patirtimi?
- Kas yra tikslinė grupė?

Šiame etape komanda taip pat turėjo galimybę susipažinti su idėjomis, susijusiomis su mokyklos įkūrimu: jos tikslais, filosofija, plėtros strategija. Buvo pristatytos svarbiausi procesai: teisiniai reikalavimai, saugos nuostatos, mokytojų kvalifikacija ir kt.

APIBRĖŽIMAS

Šį etapą sudarė išsami interviu metu surinktos informacijos analizė, naudojant užrašų lapelius. Informacija buvo suskirstyta į keletą teminių sričių: mokymosi aplinką, mokymo metodus, teisinį reglamentavimą, finansavimą, tėvų lūkesčius, pedagogų kvalifikaciją ir administraciniam bei pagalbiniam personalui keliamus reikalavimus.

Grupodami informaciją, dalyviai turėjo galimybę geriau pažinti Lietuvos švietimo sistemą, įskaitant specialiųjų mokyklų organizavimą, ir suprasti migrantų žmonių situaciją.

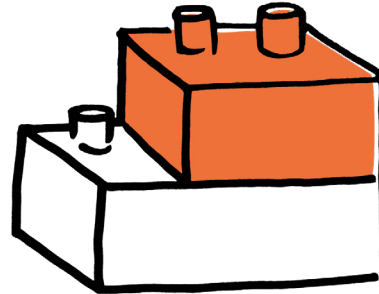
Diskusijos paskatino suformuluoti HMW klausimą (Kaip mes galėtume ...)

Kaip galėtume paremti ne lietuvių bendruomenės šeimas, turinčias vaikų su specialiaisiais poreikiais, kad įsitikintume, jog jų vaikai gauna geriausios kokybės išsilavinimą, papildantį privalomą ugdymo programą?

Kadangi dalyviai buvo iš skirtingų šalių, palyginiškai buvo matomi natūraliai. Daugiausiai karštų diskusijų sukėlė klausimas, ar būtina išvis įsteigti neviešąją švietimo įstaigą, o ne reformuoti viešąją specialiojo ugdymo sistemą, kurią jau turime. Kai kurie dalyviai nusprendė dirbti su pastaruoju iššūkiu.

IDĖJŲ GENERAVIMAS

Komandoms per 30 minučių buvo pavesta sukurti bent 50 idėjų. Tada, kiekviena komanda atrinko 5, jų manymu, tinkamiausias idėjas, atsižvelgiant į novatoriškumą, laiko sąnaudų ir išlaidų kriterijus. Visos idėjos turėjo būti susijusios su socialinės atskirties tema tiek atsižvelgiant į poreikius, kylančius dėl negalios, tiek susijusios su moksleivių migrantų išsilavinimu. Galiausiai, prototipų kūrimui buvo pasirinktos keturios skirtingos idėjos. Jie paminėjo ne tik švietimo procesą, bet ir rinkodaros strategiją bei rusakalbių ir lietuviškai kalbančių bendruomenių santykius ir komunikaciją.

PROTOTIPŲ KŪRIMAS

Idėjos buvo vizualizuotos naudojant „LEGO Serious Play“ metodą. Kaip ir ankstesniame užsiėmime, dalyviai buvo supažindinti su metodu atliekant tris pradinis pratimus, kurių metu išmoko kurti LEGO konstrukcijas, suteikiant

joms prasmę ir naudoti jas kuriant pasakojimus. Kitame etape dalyviai sukūrė keturis 3D modelius, kad iliustruotų pasirinktas idėjas. Prototipų kūrimo procesą sudarė du etapai: pradžioje dalyviai kūrė savo individualius modelius, kad pateiktų savo supratimą apie problemą. Toliau kiekviena komanda sukūrė bendrą modelį, sujungdama savo individualias vizijas. Ši veikla leido jiems dar kartą analizuoti savo idėjas ir akcentuoti svarbiausius ir įdomiausius kiekvieno sprendimo elementus. Idėjos aprėpė reikiamą infrastruktūrą (sensorinius kambarius, muzikos kambarius, kūrybines klases), aplinkas (mini zoologijos sodus), klasių rūšis (STEM užsiėmimus), taip pat komunikacijos ir reklamos modelį (daugiausia dėmesio skiriant socialinei žiniasklaidai)

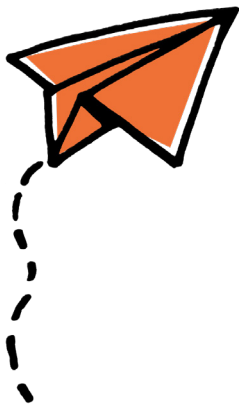
IŠBANDYMAS

Vietos bendruomenės nariai buvo pakviesti prisijungti prie bandymo etapo. Jie išreiškė didelį susidomėjimą ir pritarimą pačiai idėjai, įkurti mokyklą, skirtą specialiųjų poreikių vaikams. Idėja, akcentuojanti migrantų, įskaitant ir rusakalbių mažumą, poreikius, buvo supratingai priimta. Testuotojai pasiūlė keletą papildomų idėjų, kurios gali būti naudingos paskatinimo ir komunikacijos strategijai. Be to, ataskaita, aprašanti procesą buvo pateikta miesto savivaldybei.

IŠVADA

Ši knyga neketina mokyti dizainu paremto mąstymo metodo. Šis procesas yra išsamiai aprašytas daugybėje prekyboje esančių žinynų, vadovų ir vadovėlių (įdomiausios publikacijos ir naudingos nuorodos pateikiamos paskutiniame puslapyje). Joje taip pat nėra pateiktų sprendimų imigrantų integracijos Lenkijoje ar Lietuvoje problemoms spręsti, nors mes tikimės, kad mūsų siūlomi sprendimai gali paskatinti įkvėpti kitas organizacijas ir bendruomenes, kurios prižiūri migrantus.

Pagrindinis mūsų leidinio tikslas yra parodyti, kad dizainu paremto mąstymo naudojimui nereikia specialisto žinių ar sudėtingų metodų. Norint pritaikyti dizainu paremtą mąstymą praktikoje, pakanka keletą pagrindinių įrankių ir noro eksperimentuoti. Pagrindinis metodo principas yra neieškoti naujų idėjų ir sprendimų pačioje proceso pradžioje; ne mažiau svarbu tinkamai apibrėžti

iššūkį naudojant empatiją: stebėjimas, klausymasis ir jautimas. Idėjos etapas savo ruožtu sutelkia dėmesį į idėjų kiekį, neatsižvelgiant į jų kokybę, o tai skatina kūrybiškumą ir komandinį darbą. Dizainu paremto mąstymo galia taip pat kyla iš proceso lankstumo ir galimybės bet kuriuo metu peržiūrėti vieną iš ankstesnių etapų.

Metodo paprastumas leidžia šią priemonę efektyviai naudoti ne tik dideliuose projektuose. Dizainu paremto mąstymo procesas arba jo elementai taip pat gali būti panaudojami spręsti įvairias vietines problemas. Mūsų patirtis parodė, kad šis metodas pasirodė esąs produktyvus tiek mažose komandose ir organizacijose, tiek klasėse ir neformaliose grupėse.

ĮKVĖPIMO ŠALTINIAI IR NAUDINGOS NUORODOS

SVETAINĖS, KURIOSE PATEIKIAMAS DIZAINU PAREMTO MAŠTYMO PROCESAS IR NAUDIN- GOS PRIEMONĖS:

<https://www.designkit.org>

<https://servicedesigntools.org>

<https://dschool.stanford.edu>

<https://www.ideo.com>

LEIDINIAI

*Change by design: how design thinking trans-
forms organizations and inspires innovation*, Tim
Brown

*Switch: How to Change Things When Change Is
Hard*, Dan Heath, Chip Heath

*Design Driven Innovation: Changing the Rules of
Competition by Radically Innovating What Things
Mean*, Roberto Verganti

MIGRACIJOS STATISTIKA

<https://ec.europa.eu/eurostat> adresu

<https://www.infomigrants.net/en/>

Special Eurobarometer 469 Report Integration of
immigrants in the European Union, 2017

<https://udsc.gov.pl> 2016-2018 BIULETYN statys-
tyki UDSC

www.migracija.lt

Šis leidinys buvo parengtas įgyvendinant projektą tuo pačiu pavadinimu: Kaip dizainu paremtas mąstymas gali padėti migrantų ir pabėgėlių integracijai, finansuojamą pagal „Erasmus+ programą“. Projektą idėja kilo iš poreikio rasti naujų mokymo priemonių ir darbo su jaunimu metodų bei poreikio sustiprinti dviejų nevyriausybinų organizacijų iš Lenkijos ir Lietuvos: „Graceland“ fondo ir VŠĮ „Eduplus“ veiklos potencialą ir efektyvumą.

Kaip sprendimų priėmimo metodas, pagrįstas vartotojų poreikių analize, toks dizainu paremtas mąstymas sužavėjo mus kaip ypač įdomus istatymais numatytos mūsų organizacijų veiklos ir misijos formuluočių kontekste, atsižvelgiant į tai, kad mūsų darbas yra skirtas padėti imigrantams gerinti jų gyvenimo kokybę, įskaitant integraciją į savo vietos bendruomenes. Mes pakvietėme Vigo universitetą atlikti eksperto vaidmenį mūsų projekte, atsižvelgiant į jų gausią veiklą ir leidinius dizaino mąstymo srityje.

Tačiau šioje knygoje nemokoma apie dizainu paremtą mąstymo metodą. Procesas išsamiai aprašytas daugelyje prekybos esančių vadovų, žinynų ir vadovėlių. Joje taip pat nėra parengtų sprendimų imigrantų integracijos Lenkijoje ar Lietuvoje problemoms spręsti, nors tikimės, kad mūsų siūlomi sprendimai gali įkvėpti kitas organizacijas ir bendruomenes, kurios rūpinasi migrantais.

Pagrindinis mūsų leidinio tikslas yra parodyti, kad naudojant dizainu paremtą mąstymą nereikia specialių žinių ar sudėtingų technikų. Norint pritaikyti dizainu paremtą mąstymą praktikoje, pakanka keletą pagrindinių įrankių ir noro eksperimentuoti. Metodo paprastumas padaro jį veiksminga priemone, naudojama ne tik dideliuose projektuose, bet ir sprendžiant problemas vietos mastu. Mūsų patirtys parodė, kad metodas pasirodė esąs vienodai efektyvus mažose komandose ir organizacijose bei neformaliose grupėse.

NEMOKAMA KOPIJA

